

1952

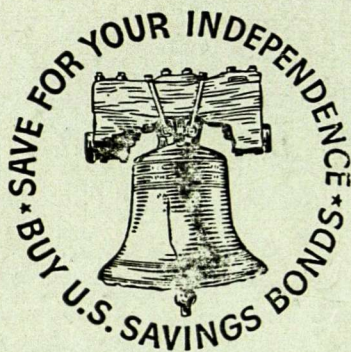
*nėra*

Nr. 8



**KARYS**





Pirkite Jungtinių Amerikos Valstybių Taupymo Bonus ir užtikrinkite Amerikai ir sau laisvę. Taipgi, pirkdami bonus, užtikrinsite savo sunkiai uždirbtiems pinigams saugumą ir gausite geresnį nuošimtį, negu kitur dabartiniu metu yra mokamas. Taigi, pasinaudokite šia proga ir šio vajaus metu įkeiskite savo pinigus į JAV Taupymo Bonus.

## Lietuvių Radijo Draugijos PROGRAMOS

**J. P. GINKUS, Direktorius**

Seštadieniais 2 val. popiet. —:— WWRL 1600 kc Oro bangomis transliuojami įvairūs visuomenės pranešimai, naujienos, muzika (vietinės žinios, parėngimai: koncertai, šokiai, ir t. t. Vestuvės puotos, liūdni pranešimai).

495 Grand Street Brooklyn 11, N. Y.

Tel. EVERgreen 4-7142

**J. P. GINKUS AD. JEZAVITAS VALAKAS**  
Direktorius Muz. Dir. Pranešimų Dir.

Tel. EV 6-6438

## M and Z AUTO COLLISION WORKS

Lietuvių specialistų collision ir auto taisymo dirbtuvė

Bodies and Fenders straightened —

Complete auto painting

D U C O Refinishing

Atliekami visi collision, dažymo ir mech. taisymo darbai.

**TEPIMAS IR POLIRAVIMAS**

Darbas atliekamas pigiai ir sąžiningai

**J. MALDUTIS** **Z. ZALIAUSKAS**  
1506-16 Myrtle Ave., Brooklyn, N. Y.  
Tarpe Gates Ave. ir Linden St.

## ELENA POVILANSKIENĖ

Restoranas, Bar & Grill

**DEGTINĖ — VYNAS — ALUS**

Salė įvairioms pramogoms bei susirinkimams

158 Grand St., Brooklyn 11, N. Y.

Tel. EVERgreen 4-9737

Laikas ir erdvė — žmogaus didžiausi priešai!  
Bet turint gerą ir teisingai einantį laikrodėlį bei naudojantis naujaisiomis moderniškomis priemonėmis, tas priešas yra nugalimas, s a k o

## LAIKRODININKAS JONAS SUTKAITIS

kuris taiso ir parduoda visų firmų laikrodžius.

449 GRAND ST., BROOKLYN 11, N. Y.

**TAUPYKITE** ateičiai. Pasidėkite taupomus pinigus į CHICAGO SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION, kur kiekviena santaupa pilnai apdrausta iki \$10,000.00 — by an Agency of the United States Government.

**KUR** visada buvo ir yra išmokamas aukštas dividendas.

**KUR** pinigai buvo ir yra išmokami pagal pareikalavimą.

**KUR** tamsta gali atlikti visus ir savo ir savo šeimos finansinius reikalus.

**KUR** 27 metų patyrimas užtikrina visiems saugų ir teisingą patarnavimą.

Dėl paskolų geresnėm sąlygom, perkant arba statant namą, visada pasimatykite su mumis. Mūsų turtas yra virš septynių milijonų dolerių—\$7,000,000.00.

## Chicago Savings & Loan Association

GRovehill 6-7575

6236 South Western Avenue, CHICAGO, ILL.

J. PAKEL — Prezidentas

## JUOZAS GARSZVA

paskutinės šiame pasaulyje kelionės

## DIREKTORIUS

Nelaimingu atveju, kai Jūsų šeimą aplankys mirtis, šaukite telefonu EV 8-9770.

231-233 Bedford Ave.

BROOKLYN 11, N. Y.

## ANT. WAITKUS

LIETUVIŠKA MĖSOS

KRAUTUVĖ

449 Grand Street

Brooklyn 11, N. Y.

Čia gaunama šviežia ir rūkyta mėsa, gardus medus ir puikūs sūriai.



# KARYS

PASAULIO LIETUVIŲ KARIŲ MĖNESINIS ŽURNALAS

Redaguoja: Dom. Penikas, Br. Aušrotas ir Sim. Urbonas. Leidžia KARIO leidykla. Prenumerata: metams 4 dol., pusm. — \$2.50, atsk. nr. 45c. Adresas 680 Bushwick Ave., Brooklyn 21, N. Y., Spausdinamas Tėvų Pranciškonų spaustuvėje, 680 Bushwick Ave., Brooklyn 21, N. Y. Redakcijos telef.: GL 6-1658, tik nuo 6 val. vakare.

## THE WARRIOR

magazine for the veterans of Lithuanian descent and for Lithuanians in the wide world. Published monthly by "KARYS", 680 Bushwick Avenue, Brooklyn 21, N. Y. Subscription \$4.00 per year. Single copy 45 cents. Entered as second-class matter at the Post Office Brooklyn, N. Y. OFFICE OF PUBLICATION: 680 Bushwick Ave., Brooklyn 21, N. Y.

Nr. 8 (1281)

1952 M. LAPKRITIS-NOVEMBER

ĮSTEIGTAS 1919 M.

## LIETUVOS KARIUOMENĖS MARŠAS

LAPKRIČIO 23-sios, LIETUVOS KARIUOMENĖS ĮKŪRIMO SUKAKTIES PROGA

KAZYS ŠKIRPA,

Vienas iš Lietuvos Kariuomenės kūrėjų savanorių

Ginkluotosios pajėgos — kariuomenė yra aukščiausioji tautos organizuoto patriotizmo praktiškoji išraiška ir jo įsėminimas.

Tai suprantama, nes kariuomenė apjungia tautos žiedą — tautos jaunimą bei jos sveikiausios vyrus į besąlyginę, karinės drausmės pagrindais surikiuotą, tautinę vienybę kilniausiam uždaviniui: ginti valstybės sienas bei apsaugoti tautos gyvenimą ir tautos politinę laisvę nuo išorinių pavojų.

Todėl Lapkričio 23-ji, Lietuvos Kariuomenės atsikūrimo data yra mūsų tautos prisimenama su tokiu pat jautrumu, kaip Vasario 16-toji, Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimo diena ar kitos datos, kurias mūsų tauta įrašė į savo istoriją.

Lietuvos Kariuomenė atsirado ne staigiai 1918 m. lapkričio 23 d. Jos prisikėlimo maršas buvo tiek pat ilgas, kaip ir pačios Lietuvos prisikėlimas naujam valstybiniam gyvenimui po daugiau 120 metų užsitęsusių carų jungo.

Į minimą maršą mus žadino amžinosios lietuviybės nenuilstamoji puoselėtoja Lietuvė Motina, geniališkai Rimšos įpavidalinta skulptūroje "Verpėja"; "Aušra"

švietė tam maršui kelią, "Varpas" ragino sukilti ir žengti vis pirmyn, o mūsų garsieji knygnešiai pravedė pirmą kovos etapą, priversdami ano meto rusiškuosius Lietuvos viešpačius gražinti mums spaudos laisvę. Šis laimėjimas palengvino tautos valios formavimą pasiryžimui atkurti savą valstybę: privedė prie sušaukimo Didžiojo Lietuvos Seimo Vilniuje, išnaudojant 1905 metų revoliuciją, o kada 1917 m. carų despotizmas subyrėjo, — tautinis lietuvių ryžtas jau buvo tiek susirindęs, jog galėjome suformuoti pirmuosius savos kariuomenės dalinius Rusijoje. Nors tų dalinių atkelti į Lietuvą, kuri tada dar buvo vokiečių okupuota, nebuvo įmanoma, tačiau savos kariuomenės sudarymo idėja jau giliai įsigyveno lietuvių patrioto sieloje.

Po Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimo Vilniuje buvo susirinkęs didokas būrys lietuvių karininkų, kurie savo susirinkimuose kėlė Lietuvos kariuomenės kūrimo klausimą. Viename tokių susirinkimų, kuris įvyko lapkričio 21 d. Tarybos salėje (Jurgio prp. Nr. 13), buvo priimta rezoliucija. Ji reikalavo tuoju imtis realaus kariuomenės organizavimo darbo. Ir ji pagel-

bėjo: lapkričio 23 d. Krašto Apsaugos ministeris prof. Voldemaras pasirašė pirmąjį įsakymą, kuriuo buvo sudaryta Apsaugos Taryba iš pulk. Chaleckio, papulkininko Nastopkos ir karo gyd. Nagevičiaus; pulk. Kubilius buvo paskirtas pirmuoju Apsaugos štabo Viršininku, o pulk. Galvydis - Bykauskas — 1-jo pėst. pulko vadu.

Gruodžio 26 d. susidarė tautinės vienybės vyriausybė su p. M. Sleževičium priešakyje. Ši vyriausybė gruodžio 29 d. viešu atsisaukimu į tautą pašaukė savanorius stoti prie ginklo. Atsisaukime tarp kito ko pasakyta štai kas:

"Nelaukdami toliau nei valandos, kas myli Lietuvą, kas trokšta laisvės, kas pajėgia valdyti ginklą, stokime visi į Lietuvos Krašto Apsaugą."

"Būrių būriais eikime iš kaimų, viensėdijų, miestų ir miestelių, eikime iš visų Lietuvos kraštų laisvės ir Tėvynės ginti. Stokime drąsiai pirmi į kovą!"

"Drąsiai, be baimės, kaip mūsų tėvai ir sentėviai, užstokim priešams kelią, pakelkim žygį už savo Motiną Tėvynę, už Lietuvos Valstybę!.."

Vieningo balso tauta paklausė: savanoriai greitai užpildė



mūsų atgimstančios kariuomenės pulkus, buvo galima praves-ti vyrų mobilizaciją, įvykdyti tikrąjį Lietuvos Kariuomenės maršą, pašalinti priešus užpuolikus iš krašto ir laimėti Lietuvos valstybinę nepriklausomybę.

Kai prisimename anas kovos ir pasiaukojimo dienas, kurios visiems laikams švies Lietuvos istorijoje, tuojau pat kyla klausimas, kodėl mūsų kariuomenė neatliko savo maršo dar kartą ir nepastojo kelio priešui, kada jis 1940 m. veržėsi į kraštą, pasiryžęs nužudyti Lietuvos nepriklausomybę?

Tai klausimas, kuris temdina sukaktuvinį Lietuvos Kariuomenės minėjimą ir yra skaudus kiekvienam lietuviui, ypač mūsų buvusiems kariams. Bet jis neapeinamas, nes to, kas atsitiko, nebeišbrauksi iš istorijos lapų. Istorija registruoja ne vien laimėjimus, bet ir nelaimes: vienus — stiprindami priaugančiųjų kartų pasiryžimo naujiems laimėjimams, kitus — persergėjimui politikos vadų nuo pakartojimo klaidų.

Nors Lietuvos Kariuomenės maršo pravedimas susikliudė, jos karių išpareigojimas Tėvynei Lietuvai liko ir toliau šventas jų širdyse; jis greitai užpildė širdis ir visų kitų lietuvių, visos mūsų tautos. To pasėkoje, vieton neįvykusio kariuomenės maršo, išsivystė vyriškas pasipriešinimas okupantui visos tautos, visų jos socialinių sluoksnių. Jis ėjo panašiu keliu, kokiu eidama mūtų tauta laimėjo valstybinę nepriklausomybę: per tautinį įsisąmoninimą, tautos valią į naują bendrą pasiryžimą atgauti laisvę, pagal gaires, kurioms jau buvo nustatytos 1918 metais mūsų kariuomenės kūrėjų-savanorių pasiaukojimo Tėvynei ir kovos pavyzdžiais. Deja, šitoks mūsų tautos maršas pareikalavo daug skaitlingesnių kraujo aukų, kaip tos, kurių siekė išvengti paskutinioji Lietuvos Vyriausybė 1940 m., kai tuo tikslu susilaikė nuo įsakymo davimo kariuomenei įvykdyti ginkluotą pasipriešinimą sovietiškajam užpuolikui...

Pirmas naujo žygio etapas bu-

vo laimėtas: 1941 m. birželio 23-čią įvykdytas Tautos sukilimas, paskelbtos Lietuvos nepriklausomybės atstatymas ir sudaryta nauja tautinė Krašto Vyriausybė. Nors šis žygis vyko ne Lietuvos Kariuomenės vardu, bet po konspiratyviškos organizacijos — Lietuvių Aktyvistų Fronto vėliava, tačiau buvusi mūsų karininkija, puskarininkiai ir kareiviai suvaidino jame lemiantį vaidmenį, ir jie faktinai tam sukilimui vadovavo.

Kai antras Lietuvos kaimynas — Hitlerinė Vokietija birželio 23-sios laimėjimo mums pavydėjo ir Lietuvą besąlyginiai okupavo, lietuvių tauta, jos buvusiems kariams aktyviai dalyvaujant, vyriškai per tris su viršum metų priešinosi ir naujam Lietuvos nepriklausomybės paglemžėjui lygiai taip pat, kaip ji didvyriškai jau 8-ri metai priešinosi ir pasikartojusiai sovietų okupacijai.

Bendra politinė padėtis atrodo tokia, jog mūsų kovai gali būti lemta užsitęsti dar ilgiau, dar gali būti įvairių jos etapų ir tik pats Viešpats Dievas nežino, kokiu naujų aukų ji dar gali pareikalauti iš mūsų tautos, kenčiančios po žiauriausia bolševikiniai sovietine priespauda. Težinome tik tai, kad augščiausias išpareigojimas Tėvynei liepia visiems mums, kariams ir nekariams, nepasiduoti nevilčiai ir neiškrypti iš kovos kelio — tolesnio maršo už Lietuvos laisvę ir valstybinę nepriklausomybę, nežiūrint, kokiais erškėčiais tas kelias bebūtų nuklotas ir kaip ilgas jis dar bebūtų...

Galime tenkintis tuo, kad turime patirties, kaip praves-ti žygius iki galutinio laimėjimo. Iš 1918 m. savanorių maršo žinome, jog pasiryžimas už tautinį idealą būna sėkmingas, kai jam vadovauja reali, politiniai apdairi ir vieninga politinė vadovybė, sugebanti apjungti visas lietuviškąsias širdis ir patraukti su savim visus tautos socialinius sluoksnius dinamiškam, besąlygine tautine vienybe susicementavusiam, bendram maršui už Laisvę ir Tėvynę. Iš kitos pusės turime Birželio 23-sios Tautos

## KAI ĖJOM VALAN

Tiek Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimo sukakties minėjimas, tiek kitų lemtingų istorinių įvykių prisiminimas, šiuo atveju Lapkričio 23-ji, teikia mums progos pamiršti kasdienius asmeninius ar srovinius reikalus. Mes stengiamės susikaup-ti, pažvelgti praeitin, paieškoti ten atsigavavimo ir stiprybės šaltinių. Šia proga atkreipkime dėmesio į tam tikrus istorinius

sukilimo pavyzdį, kuris parodo, jog ir desperatiškai sunkiomis aplinkybėmis įmanoma ryžtingesniuosis tautos elementus paruošti ir suorganizuoti konkre-tiškiems kovos uždaviniams, jei veikiama planingai ir susidrausmintai.

Turime ir kitokių patyrimų, kurių čia neminėsiu, bet kurie jau pakankamai mus įtikino, jog decentralizavimas mūsų ir taip neskaitlingų jėgų ir jų parcelia-vimas į partijas ir partijėles — neveda prie nieko gero: tik išug-do srovinius egoizmus, pasėją nesantaikų laisvės kovotojuose, pasunkina kovos našta ir net pridaro skaudžių nuostolių, nepatarnaujančių bendram tautos reikalui...

Kariuomenės sukakties proga, išsirikiuodami atiduoti pagarbą mūsų kritusiems kovos draugams, kariams, mes sykiu lenkiam žemai savo galvas ties nebesuskaitomomis mūsų tautos aukomis, kurias Ji iki šiol sudė-jo už savo laisvę ir teisę į valstybinę nepriklausomybę.

Kovojančią mūsų tautą apjungė laisvės kovotojų didvyriška mirtis ir kankinių paskutinioji malda į Dievą: Viešpatie, gelbėk Lietuvą!

Tautos kančia tepalenkia mus, pasklidusius laisvame pasaulyje, dar gilesnei Tėvynės Lietuvos meilei!

Tepagelbsti tatai mums apsi-jungti pastangose išlaisvinti Tėvynę!



# DA NERAMIĄ — SUTREMPTI BAUDŽIAVOS METUS

KPT. PETRAS JURGELA

įvykius, psichologinius momentus ir lietuviškojo didvyriškumo pasireiškimus; ypač, jeigu pasigendame tikėjimo savuoju pajėgumu.

Tautos pajėgumą sukuria atskirų žmonių valia, kurią žmogaus širdis ir protas veda į daugumos idealus. Mūsų tautos istorija yra kupina lietuviškos valios pasireiškimų. Mindaugas, Algirdas, Kęstutis, stebina mus savo valingumu ir nepaprastais žygiais. Vytautas, dukart buvęs tremtiniu, sukūrė didžiausią Europoje Lietuvos imperiją. Katkus su keliais tūkstančiais karių griovė švedų tvirtoves, vieną po kitos — dabartinėse Latvijos ir Estijos žemėse. Su 3.400 žemaičių jis sunaikino 12.000 švedų, airių, škotų ir vokiečių netoli Rygos.

Kas gi 1831 ir 1863 m. surengė lietuvių sukilimą prieš galingą caro valdžią? Ogi keletas lietuvių idealistų kovotojų. Abiejuose sukilimuose dalyvavo po keliolika tūkstančių savanorių. Paskui vėl keletas idealistų studentų su Vincu Kudirka, Jonu Basanavičium prieky, pradėjo sėkmingą tautinio atgijimo sąjūdį. Lietuvių tauta pradėjo atbusti, susiprato ir sustiprėjo dvasioje. O jaunimo dvasią nuolat kaitino mūsų tautos dainius Maironis.

Ir 1919 m. Lietuvos kariuomenės pradžią sudarė keliolika tūkstančių savanorių. Šią jėgą nuolat didino jau pašauktieji. 1920 m. mūsų kariuomenę sudarė 30.000 vyrų. Taigi, didelius žygius pradeda ir įvykdo tvirta valia, įsipareigojimas ir savanorių rinktinė. Todėl karinio didvyriškumo pasireiškimai Lietuvoje 1918—1923 m. laikotarpy šviečia mums kilniu pavyzdžiu.

Atkurkime kai kuriuos pasiukojimo ir didvyriškumo momentus. Kovose pirmas savo

kraujo išlieja savanoris (paskiau kpt.) Jurgis Kiaunė. Lietuvos kariuomenė pirmą kartą į kautynes išėina 1919. II. 7-9 ties Kėdainiais. Ten sudėta pirmoji kareivių auka Povilas Lukšys. Ten savanoris Antanas Sereika tapo pirmuoju karo invalidu. II. 13 Alytų kautynėse žūna pirmas kar. Antanas Juozapavičius. Šie didvyriai pradeda ilgą kraujo ir gyvybę paaukojusių sąrašą. Nepriklausomybės karuose žuvo 1292 kareiviai, 67 šauliai ir 40 karininkų. Lietuviško kraujo išliejo 2438 kareiviai, 146 šauliai ir 93 karininkai.

1442 lietuviai, pasižymėję kautynėse arba didvyriškai žuvę, buvo apdovanoti Vyčio Kryžium. Šio garbingiausio ženklo nr. 1 skirtas ne pirmam krašto apsaugos ministeriui, ne pirmam 1-jo pulko vadui ar kam kitam, bet pusk. Juozui Aliuliui. Tai lietuviško teisingumo apraiška.

1919. III. 28 pirmą kartą sudundėjo Lietuvos patranka. Iš jos pirmą šūvį paleido savanoris (buvęs klierikas) Lumbis ir pataikė tiesiai į... Deltuvos kleboniją. Nesistebėkit: toj klebonijoje buvo bolševikų štabas. Sakoma: kulka čmogus paleidžia, o Dievas ją kreipia. Taip ir tada atsiitko. Ta didelė "kulka", pramušusi stogą, nesprogsta, bet rusų vadus išvaiko. Paskiau klebonas sviedinio kevalą atvežė į Kauną. Kas lankė Karo Muzėjų, galėjo tą karo išdaigą ten pamatyti. Vyr. pusk. Alfonsas Stankevičius 1919 m. ties Daugpiliu paėmė 2 rusų kulkosvaidžius, vienas išardė tiltą per Pariečių, kad sulaikytų puolančius lenkus, ir žuvo kautynėse ties Giedraičiais. Puolant bermontininkus ties Radviliškiu, vyr. pusk. Petras Kontraduckis paėmė 15 priešo kulkosvaidžių, bet pats neteko kojos. Ties Radviliškiu 4-jo pėst. LK Mindaugo pulko kapelionas kun. Balandis palaimino pulką į kovą prieš ber-

montininkus. O pats dėl karininkų trūkumo ima šautuvą į rankas, veda kareivių būrį atakon ir padeda nežinomą Radviliškį pagarsinti pasaulyje. Ten pat gydytojas kpt. Antanas Petraitis palieka tuščią ligoninę, pasima šautuvą ir veda kareivius į ugnį. Ltn. Viktas Burokevičius 1920 m. ties Želvos km. su būreliu kareivių sunaikino lenkų eskadroną. Lenkų pėstininkų apsuptas, su 8 kareiviais prasimušė pro lenkų frontą ir dar parsivarė 4 lenkus. 1923 m. po narsaus puolimo jis žuvo, išvaduodamas Klaipėdą. Panašių karžygių buvo visuose pulkuose. Apie jų žygius galima parašyti stambi knyga. Pvz., 4-jo pėst. LK Mindaugo pulko net 188 kareiviai bei puskarininkiai ir 33 karininkai (iš viso 221 vyras) pelno Vyčio Kryžių, o 4 kareiviai ir 2 karininkai apdovanoti prancūzų ordenais už pasižymėjimus prieš bermontininkus. 2-jo pėst DLK Algirdo pulko 222 kariai (beveik 10-ta dalis pulko!) apdovanoti Vyčio Kryžium. Algirdėnų pulkas pirmas buvo apdovanotas Vyčio Kryžiaus vėliava.

Kokios dvasios buvo mūsų karininkai — parodys šis vaizdelis. 1920. XI. 21 algirdėnų pulkas, paėmęs Giedraičius, gavo Tautų Sąjungos reikalavimą sustabdyti karo veiksmus. Lenkų gen. Baranovskis, turėjęs daugiau jėgų, ilgą ultimatumu pareikalavo, kad lietuviai atsitrauktų į tam tikrą poziciją. Algirdėnų pulko vadas mjr. Jonas Petraitis tam lenkų generolui atsakė trumpai: "ką kovodamas paėmiau, tą tik kovodamas ir atiduosiu!" Mjr. Petraitis krūtinė, kurioje plakė tokia lietuviška kovotojo širdis, buvo papuošta dviem Vyčio Kryžiais.

1920 metai pasižymi lietuviško kovingumo ir didvyriškumo apraiškomis. Tai buvo didelės įtampos metai, jau išsikovojus nepriklausomybę. Kai lenkai pradėjo puolti Lietuvą, St. Seimas ir vyriausybė jausmingai atsisaukė į kariuomenę, kad apgintų laisvę, nors ir nebuvo vilčių. Laukuose, miškuose ir kaimuose stovėję mūsų pulkai pergrupuojami. Skersai ir išilgai



Lietuvos jie žygiuoja pėsčiom ir sulauko lenkus. 2-sis hūsarų eskadronas, aplenkėjusio mjr. Goštauto vadovaujamas, paima Suvalkus ir pasiekia net Augustavo perkasą! Lenkų apsuptas ir gaudomas, eskadronas prasiūša, nepraradęs nei vieno vyrų ar žirgo, ir vėl stoja kovon. Suvalkijoje pralaužtas mūsų frontas užtaisomas. Kariuomenei talkina šaulių ir partizanų būriai. Kun. Juozaitis surenka būrį raitų ūkininkų ir patį raitas veda kovon. St. Seimo sekretorius kpt. L. Natkevičius savo pareigas paveda kitam ir organizuoja Geležinio Vilko raitelių pulką iš ūkininkų, darbininkų, gimnazistų, poetų, menininkų, teisininkų. St. Seimo atstovas ltn. A. Matulaitis su Kauno šaulių būriu išvyksta į karo lauką ir garbingai žūna ties Varėna. Keletas nubaustų karininkų prašosi į frontą ir leidžiami. Vienas iš jų (ltn. Gvildys) garbingai žūna karo lauke. Kun. Petkelis vadovauja Perlojos dzūkų partizanų kuopai. Lenkai prieš ją laikydavo ne mažiau kaip vieną batalioną. Už pasižymėjimus kun. Petkelis apdovanotas Vyčio Kryžium. Eilė kitų kunigų organizuoja šaulių būrius, talką ir pagalbą kariuomenei ir laimina Tėvynės genėjų eiles. Nuolat kilojamų kuopų, batalionų ir pulkų štabai, dažniausiai sustoja kiebonijose. Ten randa meilingą patarnavimą, vaišingumą, o toliau išlydimi su malda ir kryžium. Daug moksleivių padeda knygą ir pasiima šautuvą.

Štai, kokios nuotaikos 1920 m. jungė ir sukėlė visą Lietuvą savo laisvei ginti. Netrukus Lietuva turėjo gražią kovos jėgą savo valiai paremti: 12 pėst. pulkų, 3 kavalerijos pulkus, 4 artilerijos pulkus, 3 sparnuotų lietuvių eskadriles. Tačiau šią jėgą neteko panaudoti. Jos smūgis būtų prablaivinęs Lietuvos išdaviko ir priešo sąmcnę... Varšuvoje. Tautų S-ga pareikalavo karą sustabdyti Lietuvos žemių vidury! O kad nedidelė Lietuva daugiau nebūtų "pavojinga" trims milžiniškiems kaimynams, nuo jos atkirsta trečdalis žemės su pusantro milijono gyventojų

ir sostine Vilnium. Atplėštą Lietuvos kūno dalį Tautų S-ga įjungia į Lenkijos valstybę. Ši valstybė buvo sudurstyta iš įvairių tautų, o jos kariuomenėje patys lenkai vos pusę tesudarė. Bet Pilsudskis mokėjo tokią kariuomenę ir valstybę valdyti ir tokio "teisingumo" iš Ženevos išreikauti. Vos įrašius širvintų ir Giedraičių vardus į karinę istoriją ir po to tik vieną dieną sušvyravus, nuo tos dienos Lietuvos Respublikos žemėlapy Vilniaus kraštas liko pažymėtas kaip "lenkų okupuotas". Ką šie žodžiai reiškia — paklauskite betkurį vilnietį.

Gen. Galvydis - Bikauskas pasakė didžią tiesą: "Kiekviena tauta savo laisvei ir garbei apginti privalo aukoti savo sūnus. Tauta, kuri nesugebės tai padaryti, negali ir neturi teisės būti laisva: tokia tauta gali būti tik traša kitoms tautoms". Nepriklausomybės kovų metu mūsų tauta šią tiesą įsisąmonino. Jau vien tik priminti vaizdeliai rodo, kokių idėjingumu ir nuotaikomis gyvenome. Mūsų generolai, karininkai, puskarininkiai, kareiviai, šauliai, moksleiviai, kunigai, mokytojai, ūkininkai, darbininkai ir kiti tautos sluogsniai paliko mums šviesiausią vienybės, pareiagingumo ir kovingumo pavyzdį — istorinį palikimą.

Deja, Lietuvos istorija kartojasi. 1928 m., pašventinus Laisvės paminklą Karo Muzėjaus sode, Prez. A. Smetona pasakė visiems įsidėmėtiną tiesą: "Lietuva kryžių šalis. Kryžius yra simbolis kančios ir atsikėlimo, taigi ir džiaugsmo. Tai yra didelės vilties ženklas, kurs primena, jog į laisvę einama vargų ir kančių keliu. Laisvė veltui neįgyjama. Jeigu ji įgyjama, tai ir prarandama. Sunku įskelti ugnis, kai ji užblėsta, sunku prizadinti tautą, kai ji užsnūsta. Tai rodo mūsų kelių šimtų metų patyrimas, kai Lietuva per atsakingų vadų apsileidimą buvo praradusi savo valstybę ir patekusi verguven". Šie žodžiai buvo pranašingi. Tik 22 laimės metelius gyveno Lietuva. II didysis karas sugriovė lietuvių kraujo-gyvybės aukomis, darbu ir prakaitu su-

JUOZAS MIKŠTAS

## BENAMIŲ MALDA

O Viešpatie, greičiau gražink mus  
Į kryžių, koplytėlių šventą šalį,  
Į toli esančius tėvų namus,  
Kurios tik mintimis pasiekti galim.

Tavoji visagalė palaima  
Sunkioj kovoj testiprins tėvynę.  
Ten rauda žemė priešų trypiama,  
Ten upės ašarom, krauju patvinę.

Tenai išniekinti maldos namai  
Į dangų sielvartingai tiesia bokštus.  
Slapti, bekrasčiai kankinių kapai  
Pasauliui savo žodį tarti trokšta.

O Viešpatie, greičiau gražink mus,  
Į ten, kur ilgesys mus nuolat veda,  
Į mielus, 'jaukius tėvų namus,  
Kokių svetur klajodami neradom.

Australija, 1949 m.

kurtąją valstybę... Lietuvių tauta vėl atsidūrė verguvenėje. Paskutinį dešimtmetį mūsų tauta per inkvizicijų rūsius ir Sibiro takais vedama į Golgotą! Tačiau Lietuvos partizanai savo žygiais tęsia garbingą karinę Lietuvos istoriją ir savo krauju teberašo laisvės išpirkimo aktą.

Mes, laisvieji lietuviai, turime dvasiškai sustiprėti gyvybine jėga iš Lietuvos praeities. Atiduokime pagarbą nepavergiamam Lietuvos Partizanui! Išįjauškime tokią dvasią, kokią mums perteikia nemarus KARYS. Su tokia dvasia savaimė tapsime lietuviškais veikėjais, Lietuvos partizanų idėjos rėmėjais ir talkininkais. O kai artės 12-ta valanda, netrūks savanorių, kariuomenės kūrėjų ir laisvės kovotojų!



## Vardan kenčiančių brolių!

Pagerbdami karžišką lietuvių tautos kovos dvasią, kurios vedini nuo senų laikų iki šiandien lietuvių kovoja dėl savo tautos laisvės ir egzistencijos, mes nulenkime galvas prieš tas gausias aukas, kurios krito Tėvynės meilės kupinos kovų laukuose. Juk ir šiandien prasisveržia mūsų brolių ir sesių pagaltos šauksmas iš Tėvynės meile degančių krūtinų.

Vardan kenčiančių ir žūstančių brolių, mes turim kiekvienas prisiekti su Vaizgantu, kad "aš myliu Lietuvą, nes tai mano Tėvynė, mano gyvybė, mano džiaugsmas ir pasididžiavimas". Jei Maironis, Kudirka, Basanavičius ir visa eilė kitų mūsų tautos žadintojų pajėgę patriotinį kultą įžiebtį tautiečių širdyse ir mintyse, tai dabar išeiviams yra daug lengvesnės sąlygos. Nieko svarbiau šiandien kiekvienam lietuviui pasaulyje neturi rūpėti, kaip išlaikyti tvirtą vienybę. Lietuvos laisvės kova ir jos rėmimas yra ne iš malonės, o būtinybės.

Sniokščiantis tvanas dar tebekyla. Baimės apsuptas laisvas pasaulis mato artėjančią baisią audrą. Ir mūsų tautą vėl ši audra gali skaudžiai paliesti. Bet mes tikime, kad per ją galėsime prisikelti vėl nepriklausomam gyvenimui. Užtat reikia visiems ypatingai vieningai ruoštis šią audrą sutikti ir po jos iškilti.

Senasis ir naujasis išeivi, paduokime vienas antram broliškai rankas ir solidariai siekime tik vieno idealo — Lietuvos laisvės. Daugelis dar turės žygiuoti į tą mylimą šalį su ginklu rankose, bomboms sprogtant ir kulkoms zvimbiant. Ir tų karių bei partizanų kovos dvasios niekas nepalauš. Tos brangių aukos atneš pergalę. Kovai laimėti yra reikalingas vieningas darbas, todėl svarbu dabar, kad kiekvienas lietuvis galimais būdais prisidėtų prie šios mūsų tautos nelaimės numetimo. Bendras darbas, atliktas iš širdies savam kraštui, visad yra ir bus garbingas ir atmintinas.

Kodėl mes tolstame nuo savo krašto taip greitai visose gyvenimo srityse? Kodėl materializmas tik mus vedžioja ir nebematome reikalo išlaikyti stiprią tautinę ir patriotinę dvasią?

Lietuva yra brangi kiekvienam; jos kalba, būdas, tradicijos, šventės visur mus riša. Gi tėvynėje liškę mūsų broliai savo laiškuose rašo: "Laimingi tie, kurie mirė ir ne-

## KARIAI BE GINKLŲ YRA BEJĖGIAI

BR. MICHELEVICIUS

### Visuotinis ir šaltasis karas

Nauji išradimai technikos, ginklavimosi, susisiekimo bei aprūpinimo srityse iš pagrindų pakeitė kariavimo principus. Šiandieną kariuoja ne vien profesionaliai kariai, bet visa tauta. Karas išsivystė į taip vadinamą totalinį-visuotinį karą. Karo vedimui tarnauja visi gyvybiniai ir medžiaginiai vėstybės išteklių. Kariaujama ne tik moderniškiausiais ginklais žemyne, ore ir vandenyse, bet lygiagrečiai vyksta psichologinis, ideologinis ir propagandinis karas, kuris bendrai vadinamas "šaltuoju karu". Kovojančių kariuomenių užnugaryje, oro bazių, geležinkelio mazgų bei alyvos laukų rajonuose, visuose kituose gyvybinės reikšmės centruose vyksta špionažo, sabotažo ir partizaninio karo veiksmai. Eterio bangomis skelbiamas propagandinis karas.

### Pogrindis ir partizanai

Šaltasis karas jau prasidėjo, arba, tiksliau sakant, jis niekad nebuvo nutrauktas. Šaltojo karo vedime pagrindiniai elementai yra pogrindis ir partizanai. Pogrindis, tai dirva ideologiniam - propagandiniam karui, o partizanai yra pogrindžio planų vykdytojai - pogrindžio kariuomenė. Šių dienų spau-

da ir radijas pilni pranešimų, kurie savo turiniu galėtų būti geriausiomis temomis nuotykių romanams. Anglijoje išleikia į erdves pakrautas karo medžiagomis laivas. Virš Atlanto netikėtai smenga į vandenį JAV lėktuvas. Italijoje išaiškinamas slaptas ginklų sandėlys, kurio užtektų ištisai pestininkų divizionai apginkluoti. Nuolat gir-dime apie Ukrainos ir tautinės Kinijos atkaklius partizanų veiksmus. Nesiliaujami valymo procesai vyksta Paabaltyje, Lenkijoje, Čekoslovakijoje, Vengrijoje ir kituose sovietų okupuotuose kraštuose. Tų suvaidintų "procesų" pagrindas: sabotažas, krašto išdavimas, špionažas. Pavergtoje Lietuvoje Gedimino kalne ir kitose vietose įvairių progų metu iškyla tautinė lietuviška trispalvė vėliava. Tai vis pogrindžio ir partizanų rizikingų darbų nuopelnai.

Sovietai yra geri šaltojo karo specialistai. Jie šiuo keliu eidami ir veiksmai be didelių gyvybinių aukų nukariavo pusę pasaulio. Tačiau lazda turi du galus: pavergti ir taip vadinamą satelitinių kraštų pogrindis ir partizanai, naudodami tų pačių sovietų šaltojo karo metodus, suardė sovietų planus ir pridarė jiems rūpestingo galvosūkio. Sovietų politinė ir karinė vadovybė puikiai žino, kokie šių pavergtų tautų pasipriešinimo rezultatai juos laukia eventualaus karo atveju.

Kai sovietai šaltuoju karu skina sau laimėjimus, tai pagaliau ir Vakarai šį ginklą arba šį karo vedimo būdą pašaukė į frontą prieš Sovietus. Kaip žinome, kai kurie vakariečių žymūs ir patyręs karo specialistai bei politikai linkę manyti, kad prieš sovietus reikia kariuoti jų pačių (sovietų) ginklais ir metodais.

Lietuvių tarpė, ypač kovose dėl Lietuvos laisvės, partizano ir kario sąvokos yra tampriai susiję. Visais sunkiais Tėvynei laikais jie vienas kitą papildydavo ar pakeisdavo. Nepriklausomybės kovų metu Lietuvos šiaurėje narsiai prieš bolševikus kovėsi Joniškėlio partizanų mirties batalionas, kuris vėliau išaugo į 9-tą pestininkų pulką. Gar-sūs buvo Žemaitijos partizanai. Ilgai lietuvių atmintyje pasiliks Vilnijos, ypač Perlojos partizanų kovos prieš okupantus. 1923 metais Klai-pėdos atvadavimas irgi susijęs su

mato, kas dabar dedasi Tėvynėje. ...mes gyvieji pavydime mirusiems. Ką mes išgyvename, jokia žmogaus vaizduotė nėra to sukūrusi ir negali sukurti..." Visi tą tiesą gerai žinome. Skaudžios nelaimės akivaizdoje, su užuojauta JAV teisingumo ministeris kartą atsiliepė alpe mūsų tautą šitaip: "Lietuvių tauta atnešė Amerikon gudrių sumanymų, žemės meilę, garbingą savo praeitį, namų meilę ir pagarbą žmogui. Kur tik lietuviško kraujo atsirasdo mūsų šalyje, ten, šioms ypatybėms pasireiškus, mūsų piliečiai sustiprėjo. Atsimindami, ką Lietuva yra davusi pasauliui savo ilgoje istorijoje ir ką Lietuvos vyrų ir moterų yra davę Amerikai, mes pripažįstame savo dvasinę ir kultūrinę skolą tai didžiai tautai..."

Žiūrėkime, ką panašūs atsilie-pimai visada mus lydėtų.

B. Brazdžionis.



## DWIGHT D. EISENHOWERIS

pogrindžio ir partizaninio pobūdžio veiksmams. Pirmosios ir dabartinės sovietų okupacijos metu, lietuvių pogrindžio dalyvių ir partizanų vardas tapo garsus pasaulyje. Aktyviausias rezistentų eiles visais laikais sudarydavo ir sudaro daugumoje Lietuvos kariuomenės kariai ir šauliai. Šiandieną lietuvių lūpose žodis **partizanas** tapo šventenybe. Nevalia šia sąvoka spekuliuoti siauruose politiniuose ar asmeninio pobūdžio interesuose, jei norima tą šventenybę išlaikyti nesuteptą.

### Lietuvos laisvinimo aušra

Laisvojo pasaulio tautos palaipsniui ir nuosekliai rikiuojasi kovon prieš rytų barbariją. Pavertę tautų iš sovietiško jungo laisvinimo valanda artėja. Tai lemiamai kovai keliamos ir jungiamos aktyviausios visų kraštų jėgos. Lietuvos laisvinimo kovą jau eilė metų vykdo mūsų paskiri kovojantieji broliai Lietuvoje. Gi tam galutinam pasirengimui ir žygiui mūsų lietuviškos aktyviausios jėgos būriasi į sąjūdžius - rezistencijas visame laisvame pasaulyje. Mūsų spaudoje dažnai pasigirsta būkštavimai dėl perdidelio susiskaldymo į įvairius sąjūdžius - rezistencijas, sielojamasi dėl stokos vienybės Tėvynės laisvinimo darbe. Manychiau, kad čia didelės katastrofos dar nėra. Nesvarbu kuriame mes lietuviškame sąjūdyje dalyvaudumėm: Laisvės Kovotojų, LAS, LAF, LRS ar kituose — svarbu, kad mūsų daly ir pašvestas Lietuvos bei kitų pavertę tautų laisvinimui. Visi mūsų šio pobūdžio sąjūdžiai yra geri, jų viršūnėse stovį vyrai Lietuvos laisvinimo kovose užsigrūdinę, lie-tuviai idealistai. Pilna vienybė atsiras, kai išmuš lemiamoji laisvinimo valanda, kaip tai buvo 1941 metų birželyje. Gi tie, kurie Lietuvos laisvinimo kovas praleido nuošaliai, savo pastabomis turėtų būti santūresni ir kuklesni.

Būtų naivu galvoti, kad Lietuvai laisvę iškovo vien mūsų broliai partizanai Lietuvoje ir kad tai yra jų vienų reikalas. Kovai prieš rytų barbariją bus ilga ir sunki. Šių dienų bet kuriai kovai reikia apjungti visas gyvybines ir materialines jėgas. Lietuvos laisvinimo žygyje yra ir bus reikalingi ne vien pajėkūs ginklų valdyti, bet visi lietuviai. Sudėtingai, moderniškai kovai vesti reikalinga prityrę karo vadai, išsimokslinę politikai, ekonomistai ir visi kiti nepalaužiamo charakterio vyrai. Pagaliau, šią kovą rėmimas doleriu turėtų būti skaitoma irgi Lietuvos laisvinimu,

Š. m. lapkričio 4 d. Jungtinių Valstybių žmonės nauju šios šalies prezidentu išrinko Dwight D. Eisenhowerį. Šioms augstoms pareigoms jie paskyrė vieną iš žinomiausių šios šalies sūnų, kurio vardą ir darbus atmena milijonai gyventojų visuose pasaulio kraštuose.

Būsimasis Amerikos prezidentas yra gimęs 1890 metais spalio 14 dieną Texas valstybėje. Jis yra kilęs iš neturtingos šeimos — religingos ir darbščios.

Kai Dwight Eisenhoweris buvo dar visai mažas, tėvai persikėlė į Kansas valstybę, į Abilenės miestą, kurį naujai prezidentas laiko savo tėviške.

Eisenhoweris pasirinko kariškiekelią. Karo mokslą jisai išėjo West Point Akademijoje. Per pirmąjį pasaulinį karą jis šešis tūkstančius kareivių apmokė tankų technikos, kai šie dar buvo patys moderniausiai ginklai.

Po karo Eisenhoweris buvo nusiustas į generalinio štabo mokyklą.

1933 metais Eisenhoweris buvo paskirtas gen. MacArthur'o, generalinio štabo viršininko, padėjėju. Vėliau abu jie buvo nuvykę į Filipinus organizuoti karines pajėgas tai naujai respublikai, kuriai Amerika pažadėjo nepriklausomybę ir savo žodį tęsėjo.

Kai 1941 metų gale japonai užpuolė Pearl Harbor Havajų salose, Eisenhoweris jau turėjo generolo laipsnį. Generalas Marshallas, kuris tada buvo generalinio štabo viršininku, netrukus jį pasiuntė į Londoną sudaryti planų sąjungininkų veiksmams Europoje ir Afrikoje. Paskui jam buvo pavesta tuos planus vykdyti. Tuo būdu Eisenhoweris vadovavo sąjungininkų kariuomenėms šiaurinėje Afrikoje ir Italijoje. Svarbiausias betgi momentas šioje kovoje prieš Hitlerį buvo

jei asmuo aktyviai negali dalyvauti Lietuvos laisvės kovotojų eilėse. Generalas Bradley pasakė: "Kariai be ginklų moderniniame kare yra bejėgiai, tačiau ginklai — yra beverčiai". Todėl, jungdami savo negausias jėgas žūtūbinei kovai, turime atsižvelgti į dabartines sąlygas, turime pasirinkti tokią kovos sritį, kuri mums yra prieinamiausia, kad mūsų indėlis Lietuvos ir kitų pavertę tautų laisvinimo žygyje būtų našiausias.

1944 metų birželio šeštoji diena, kada sąjungininkų kariai buvo išlaipinti Normandijos pakraščiuose ir tuo pradėtas žygis Europai išlaisvinti iš nacių. Po vienuolikos mėnesių vokiečiai pasidavė.

Po karo Eisenhoweris buvo pakeltas į aukščiausią Amerikos kariuomenės laipsnį ir buvo generalinio štabo viršininku.

1948 metais jisai tapo Kolumbijos universiteto rektorium New Yorke.

Netrukus, Europos valstybėms pageidaujant, jisai buvo pašauktas naujai atsakomybei: išvyko Europon organizuoti karinių Atlanto Pakto pajėgų. Kaip anksčiau, taip ir dabar Eisenhoweris parodė didelį sugebėjimą dirbti su įvairių tautų žmonėmis, derinti jų reikalus ir įkvėpti jiems pasitikėjimo ir drašos.

Matydami Eisenhowerio didelį populiarumą, jau 1948 metais politikos vyrai bandė jį laimėti kandidatų į prezidentus. Jis tada griežtai atsisakė. Šiomet sutiko, buvo respublikonų nominuotas kandidatu, o lapkričio 4 d. didžioji amerikiečių balsuotojų dalis jį išrinko į prezidentus sekantiems 4-riems metams.

Būsimasis Amerikos prezidentas yra 62 metų amžiaus. Rinkiminių kalbų metu jį matė milijonai žmonių — energingą, patrauklų ir tvirtą. Jį yra matę ir nemažai lietuvių — tiek anksčiau Europoje, tiek dabar Amerikoje. Jam žinoma ir Lietuvos padėtis. Jisai yra keliais atvejais pareiškęs, kad Amerikos sąžinė nepažins ramybės, kol Sovietų paverttos tautos vėl taps savo likimo valdovės. Eisenhoweris savo kalboje Amerikos Legijonui suminėjo šalis, kurias Sovietų Sąjunga laiko pavergusi. Jisai tada įvardijo ir Pabaltijo valstybes — Lietuvą, Latviją ir Estiją.

Per Laisvosios Europos radiją Eisenhoweris yra kreipėsis į pavertuosius žmones anapus geležinės uždangos. Ta proga jis pasakė:

"Praėjo tie laikai, kada komunizmas nekludomas galėjo primesti savo tironiją. Ateina laikai, kada svetimi diktatoriai pradės trauktis iš dirbtinai sukurtų užtvarų primestų tautoms, kurios nori pačios laisvai tvarkytis".

A. V.

KARYS



# RUSIŠKASIS BOLŠEVIZMAS IR LIETUVOS KARIUOMENĖ

Atstacius Lietuvos nepriklausomybę, jaunoji valstybė tuojau pat atsидurė didelių pavojų akivaizdoje. Pradinis kūrybos darbas buvo trukdomas priešų, kurie stengėsi užgniaužti Lietuvos savarankų gyvenimą. Nualinta po pirmojo pasaulinio karo Lietuva buvo reikalinga rūpestingo jai padaryto žaizdų gydymo. Deja, tuos svarbius reikalus teko atidėti atečiai, nes valstybės apgynimas nuo priešų paėmė visas jėgas.

Mūsų tautos gyventos žemės nuo senų senovės buvo apsuptos gausių skaičiumi tautų, kurios visais laikais stengėsi nustelbti lietuvius, kurie tik vieną turėjo troškimą — gyventi savitu gyvenimu ir kitoms tautoms nesudarė gresmės. Tuo tarpu iš visų pusių Lietuvos kaimynai buvo grėsmingi ir iš jų pavojaus mes sulaukdavom be pertraukos. Susikūrus nepriklausomai Lietuvos valstybei jai nebuvo draugingi ir parblokti karo eigoje vokiečiai ir greta Lietuvos atsikuriančieji savo nepriklausomybę lenkai. Ypač paskutinięji, sapnuodami pasibaigusius praeities sapnus, vis dar tikėjosi lietuvius įtraukti savo įtakon. Amerikos prezidento Vilsono paskelbtieji keturiolika punktų, kurių tarpe bene svarbiausias buvo tautų apsisprendimo teisė, draudė ir vieniems ir kitiems atvirai pulti naujai atsikūrusią Lietuvos Respubliką. Iš pasaulų puldinėjimai nors ir buvo Lietuvai kenksmingi, bet dėl minėtų aplinkybių jau negalėjo sudaryti mirtino pavojaus.

Tačiau lietuvių tautai didžiausias pavojus paskutiniiais šimtmečiais susidarė iš rusų pusės. Rusai, paverę daugybę tautų savo imperialistinėje akcijoje, užklupo ir Lietuvą. Jeigu pirmojo pasaulinio karo pasėkoje rusų nacionalistinė agresija buvo apmalšinta, tai bolševizmui Rusijoje išgalėjus, atsirado naujas negirdėto — neregėto žiaurumo pavojus iš subolševikėjų rusų.

Jokie demokratiniai Amerikos prezidento Vilsono punktai bolševikams ir nebuvo ir dabar nėra privalomi. Jų gaujos pradėjo plūsti į Lietuvą. Ir Lietuvos vyriausybė, ši pavojų pajutus, išleido istorinį atsisaukimą į krašto jaunuomenę, kviesdama stoti sąvanoiems ir organizuojamus tėvynę ginti pulkus. Rusų bolševikų pavojus privertė Lietuvos tuometinius vadovus imtis Lietuvos kariuomenės organizavimo. Jeigu mūsų savano-

## JONAS SAKALAUSKAS

riai nebūtų pastoję kelio rusams-bolševikams, jie būtų užplūdę visą Lietuvą.

Kovon su rusais-bolševikais stoji visos gyvosios lietuvių tautos jėgos. Lietuviai gerai atsimenė rusų spaudą, o naujas rusų-bolševikų imperializmas sudarė dar piktesnį, negu lig tol buvo, rusų pavojų, kuris sudarė mirtiną grėsmę naujai atkurtai Lietuvos valstybei.

Kovose su rusais-bolševikais Lietuvos kariuomenė sutvirtėjo ir išaugo. Lietuvos kariuomenė pasidarė tiek pajėgi, kad galėjo atblokti atgal atkaklius rusų puolimus. Daug ko trūko pradžioje Lietuvos kariuomenėi. Ir ginklai pradžioje buvo silpnoki ir aprūpinimas buvo menkas, bet lietuvių kovotojų dvasia ir ryžtingumas visas kliūtis nugalėjo.

Nors lietuviai, prieš rusus kovas laimėję, pasiekė su jais taikos sutarties, bet tikrosios taikos su rusais niekadoms nebuvo. Nei vienos valandos rusai nepaliko lietuvių ramybėje. Neturėdami kitų būdų ardyti Lietuvos gyvenimą rusai praktikavo įvairias provokacijas, kurių tikslas buvo pakirsti Lietuvos kariuomenės atsparumą. Rusų-bolševikų agentai nuolat vei-

kė kariuomenės eilėse, stengdamiesi rasti lietuvių tarpe savo šalininkų ir tuo pačiu lietuvių tautos išdavikų. Tačiau šis juodas darbas pikčiausiems Lietuvos priešams niekadoms praetyje neturėjo pasisekimo ir ligi šiai dienai jų klastingos pastangos nebūtų dauvsios jokių vaisių, jeigu du pagrindiniai Lietuvos priešai — Hitleris ir Stalinas — nebūtų susitarę Lietuvą praryti. Tik panaudota milžiniška jėga ir susidariusios politinės ir militarinės aplinkybės atėmė galimumą gintis nuo šio mirtino pavojaus.

Pirmas rusų-bolševikų žygis, kai tik jie išiveržė į mūsų kraštą, buvo Lietuvos kariuomenės panaikinimas. Beginklė tauta jau negalėjo jiems pasipriešinti, nors kiekvienas Lietuvos jaunuolis degė šventu neapykantos jausmu tiems pastoviams ir paskutiniams dešimtmečiais virtusiems pikčiausiems mūsų tautos priešams.

Kovoje su rusais Lietuvos kariuomenė gavo kovos krikštą, tose kovose ji pasidarė stipri, tose pačiose kovose Lietuvos kariuomenė ir vėl atgims ir sutvirtės tiek, kad galės apginti savo tėvų ir senelių žemę.

Turėkime vilties, kad tie laikai nėra tokie tolimi, kaip kai kas galbūt šiandien dar mano...

## LIETUVOS KARIUOMENĖS ATSIKŪRIMO SUKAKTIES MINĖJIMAS

Visur, kur tik laisvojo pasaulio kraštuose gyvena didesnis būrys lietuvių, Lapkričio 23-ji kaip Lietuvos kariuomenės atsikūrimo data bus iškilmingai švenčiama. Šiuo metu, kai mūsų kraštas kenčia žiauriausią spaudą, ta diena bus susikaupimo ir ryžto pasireiškimas visiems vieningai siekti, kad Lietuvos žemė kuo greičiausiai būtų išlaisvinta iš brutalaus okupanto.

New Yorke šios reikšmingos sukakties minėjimas įvyksta lapkričio 23 dieną. Už Lietuvos laisvę žuvusiuosius 11 val. Angelų Karalienės parapijos bažnyčioje įvyksta pamaldos, 4 val. po pietų Schwaben Hall salėse, Brooklyne, bus iškilmingas minėjimas ir koncertas. Pagrindinę kalbą pasakys Lietuvos kariuomenės generolas Povilas Plechavičius. Atvykęs iš Clevelando vyrų oktetas "Ąžuolas", Juliaus Kazėno vadovaujamas, atliks meninę

programą. Akompanuos Aleksas Mrozinskas.

Ši plataus masto minėjimą ruošia jungtinės jėgos: Amerikos Lietuvių Legijonas, Lithuanian Memorial Post, Lietuvių Karių Sąjunga "Ramovė" ir Amerikos Lietuvių Tautinės Sąjungos I-sis skyr.

Clevelande kariuomenės sukakties minėjimas įvyksta taip pat lapkričio 23 d. Turimomis žiniomis minėjimai lapkričio mėnesį dar įvyksta Philadelphijoje, Bostone, Chicagoje ir kitose vietovėse.

### LIETUVIŲ KARIŲ KARTOTEKOS PRANEŠIMAS

Pranešame visiems kariaus, kad pasikeitė Lietuvių Karių Kartotekos adresas. Visais reikalais prašome rašyti:

Lietuvių Karių Kartoteka  
6535 So. Wolcott Av.,  
Chicago 36, III., USA



# LIETUVOS VIETINĖS RINKTINĖS REIKALU

## A T V I R I L A I Š K A I

### LIEČIA PULK. A. BIRONTO ATSAKYMĄ PULK. O. URBONU

Gerb. Pone Redaktoriau,

Maloniai prašau neatsisakyti atspausdinti Tamstos redaguojamame žurnale šį mano pareiškimą ryšium su plk. A. Bironto straipsniu "Lietuvos Vietinė Rinktinė 1944 m." ("Karys" Nr. 5, 1952 rugpjūtis).

Pulk. A. Birontas minėtame straipsnyje rašo: "Tik po Rinktinės likvidavimo vienam mėnesiui praėjus, gen. Kubiliūnas Tarybos vardu pasiūlė man iš buvusių Viet. Rinktinės likučių ir esamų lietuviškų apskričių komendantūrų suformuoti mobilizacijos štabą. Griežtai atsiskaičiau motyvuodamas..."

#### 8 KARTUS PER DIENĄ GIRDIMAS LIETUVIŠKAI "AMER. BALSAS"

"Amerikos Balsas" į Lietuvą dabar siunčiamas net 8 kartus per dieną trimis skirtingomis programomis: dvi iš New Yorko ir viena iš Europos. Viena jų kartojama tris, kita du kartus.

Mūsų skaitytojai iš Aliaskos, Australijos, Pietų Amerikos mus informuoja, kad ir ten girdimas lietuviškai "A. Balsas". Kurie skaitytojai įdomautųsi klausyti transliacijų kitomis kalbomis, tie nemokamai gali gauti leidinį anglų, vokiečių, prancūzų ar ispanų kalbomis. Norintieji tą programą leidinį gauti, gali rašyti šiuo adresu: "Voice of Amerika", New York 19, N. Y.

#### NAUJAS "LIETUVIŲ DIENŲ" NUMERIS

Kaip ir visi kiti, taip ir lapkričio mėn. "Lietuvių Dienų" nr. yra puošnus, įdomus ir aktualus. Šiame numeryje telpa virš 40 puikių ir kartu aktualių nuotraukų iš lietuvių gyvenimo Amerikoje ir kituose kontinentuose. Taip pat yra įdomių straipsnių, pasiskaitymų ir beletristikos. Po kiekvienos nuotrauka parašai duodami abiem kalbomis. Taip pat įdomus ir angliškasis skyrius. Šis numeris gaunamas pas spaudos platintojus ir "Lietuvių Dienų" atstovus. Prisiuntus savo adresą, vienas numeris siunčiamas susipažinimui nemokamai. Administracijos adresas: "Lietuvių Dienos", 9204 S. Broadway, Los Angeles 3, Calif.

Laikau savo pareigą pulk. A. Birontą patikslinti. 1944 m. gegužės mėn. 24 d. pulk. A. Birontas, atvykęs į VI-ą fortą prie Kauno, kur jau likviduotos Vietinės Rinktinės 31 karininkas buvo vokiečių kalinami, pareiškė: "Jūsų likimas man nežinomas, ir jums visiems padėti negaliu. Turiu pavedimą sudaryti naują Vietinės Rinktinės štabą, ir man reikalingi štabų darbe prityrę karininkai. Kas iš jūsų sutiks dirbti mano vadovybėje — bus iš arešto paleistas".

Kalinamųjų karininkų tarpe buvau vyresnysis. Žinodamas, kad vieninga proga karininkams išsilaisvinti būtų šio pasiūlymo priėmimas, sutikau, kad norintieji dirbti pakitėjusiose Viet. Rinktinės sąlygose gali eiti į pulk. A. Bironto formuojamą štabą. Keturi karininkai sutiko ir tą pačią dieną iš VI-ojo forto paleisti.

Atsisveikindamas su jais, jiems pareiškiau, kad jų, kaip lietuvių, sąžinės reikalas — stoti į tą darbą ar eiti į mišką.

Taigi ne "praėjus mėnesiui", bet kelioms dienoms po Viet. Rinktinės likvidavimo praėjus, pulk. A. Birontas jau formavo naują Viet. Rinktinės štabą.

Kieno tad pavedimu?

Prašau priimti, Pone redaktoriau, mano tikros pagarbos pareiškimą,

Pulk. T. Vidugiris,  
Buv. Vietinės Rinktinės  
Kauno Pulko Vadas.

\* \* \*

Gerb. Kario Redaktoriui,

prašau neatsisakyti įdėti į Jūsų redaguojamą laikraštį šį mano atvirą laišką:

Pulk. A. Birontas, savo atsakyme pulk. O. Urbonui dėl L. Vietinės Rinktinės reikalų (žiūr. Karys Nr. 5-6), tarp kitko, užsimenta ir apie mūsų tautos rezistenciją, kuri vokiečių okupacijų metais buvo išvysčiusi didelę pasipriešinimo akciją ir faktiškai vadovavo mūsų vedamai laisvės kovai. Jis žodį rezistencija ima į kabutes ir tai vadiną pragaištingu darbu, o mūsų laisvės kovotojus prilygina eiliniams proklamacijų platintojams, kurie, anot pulk. A. Bironto,

tik trukdė jam vykdyti lietuvių jaunimo mobilizavimo planus.

Šitoks grubus mūsų tautos rezistencijos įžeidimas yra pirmas tremtyje ir tai pavadinti eiliniu nesiorientavimu ar noru pateisinti savo abejotinus veiksmus okupantų atžvilgiu, būtų permaža. Juo labiau nuostabu, kad tokią ligotą nuomonę reiškia buvęs Lietuvos kariuomenės pulkininkas, norįs taip pat save išrikuoti lietuviškų interesų gynėjų eilėse.

Dėl tokio apgailėtino ir nesuderinto su lietuvių garbe pulk. A. Bironto pareiškimo, aš, kaip buvęs tos pasipriešinimo kovos dalyvis, reiškiau pasipiktinimą ir nusitebėjimą, jog atsiranda dar tokių žmonių, kurie drįsta viešai šmeižti mūsų laisvės kovotojus, tuos žmones, kuriais didžiuojasi ne tik visa lietuvių tauta, bet ir likusis Vakarų pasaulis.

Po tokio pareiškimo nublunka ir kiti pulk. A. Bironto išvedžiojimai ir pasiteisinimai dėl L. Vietinės Rinktinės likvidavimo, nes tuose išvedžiojimuose pulk. A. Birontas labiau save perstato klusniu okupantų irankiu, negu lietuviškų interesų gynėju. Reiškiau pagarbą

Henrikas Žemelis

#### GEN. NAGEVIČIUS KARO INVALIDŲ REIKALU

Lapkričio 23 dieną, 1918 metais, buvo išleistas įsakymas Nr. 1 mūsų kariuomenei. Ta diena laikomą jos atgijimo diena. Gal ta proga, kaip ir pereitais metais, reikėtų prisiminti mūsų laisvės kovų karo invalidus. Jų, čia Amerikoje, esama apie 20, visi sužaloti (apie 70% darbingumo nustoję) suvargę, menkos sveikatos, sunkiai dirba dėl duonos kąsnio. Be to viso dar ir kiek... pasenę...

Siūlau visiems geros valios lietuviams pasitarti su savo protu ir širdimi, o gal ir su visais namiškiais, ir paguosti tuos invalidus, daugumoje savanorius ir Vyčio kryžiaus kavalierius...

Aukas geriausia siųsti jų Centro Valdybai (Br. Tvarkūnas, 4316 N. Franklin St., Philadelphia, Pa.).

Buvęs Karo Invalidams šelpti komiteto pirm-kas Lietuvoje gen. V. Nagius - Nagevičius



# MES GYNĖME TĖVŲ ŽEMĘ

## Vaikystės dienų prisiminimai

JUOZAS RATUOKLIS

1919 m. pavasaris ir vasara mano apylinkės kaimams buvo labai nerami. Visą pavasarį čia šeimininkavo vietinės komunistų tarybos ir gana žiauriai vykdė savo ir Vilniaus kapsukinės valdžios nutarimus. Daugelis apylinkės ūkininkų (nekalbu apie dvarininkus), jeigu tik turėjo dar vieną karvę, t. y. vokiečiai jos neišvedė ar vietoje nesuvalgė, buvo laikomi „buržujais“ ir jiems priskiriamos įvairios duoklės — pyliavos. Pirmiausia tokios pyliavos buvo išreikalautos iš vietinių dvarų ir dvarelių. Čia aruodus šluote iššlavė vietos milicija su keliais kumečiais ar kitokiais komunisteliais, o taip vadinamus „buržujus“ (dvarininkus) suvarė į Obelius sniego kasti. Gatves valė ne tik vietiniai, bet kartais „paskolindavo“ dvarininkus ir kiti valsčiai, pvz. Antazavės vls. Antazavės dv. savininkė baronaitė Roppaitė buvo pėsčia atvaryta iš Antazavės į Obelius (20 km) ir turėjo šluoti Obelių rinką, prieš tai atėmus jai pirštines ir geresnį apavą. Ši moteris turėjo nušluoti vietos komunistų tarybos žmonėms ne tik takus, bet ir nušluostyti jų snieguotas kojas už savo „senelių griekus“.

Toliau sekė pyliavos ir prievolės jau valakiniams ūkininkams. Jų aruodai buvo taip pat patikrinti vietos komunistėlių ir įsakyta tam tikrus grūdų kiekius suvežti į nurodytus sandėlius vietos varguomenės „šalpai“. Pasartės apyl. gyventojai tas pyliavas vežė į Rokiškį (visa ažuokriauinė), Obelius ir Dusetas (ažusarčiai). Grūdus suvežė nustatytą dieną, o varguomenė juos turėjo gauti sekančią savaitę. Atėjus „šalpos“ dienai pasirodė, kad Obelių ir Dusėtų grūdų sandėliai jau išplėsti, ką atlikę vietiniai „buržujai“, susidėję su „baltaisiais“ (taip vadino Lietuvos valstybės kariuomenę ir valdžią). Gi vietos varguomenė padalino visokių likučių po kelias saujas, kaip jie sakė, „naujai iš buržujų atimtų“. Tie padalinti grūdai nebuvo jau grūdai, bet pelių išgraužos. O tuo metu duonos gi visiems trūko. Ties Zarasais gyventojai į miltus dėjo beržų ir alksnių žievės (jas sudžiovindavo ir sugrūdavo). Mano apylinkės gyventojai geriau lai-

kėsi, nes kažkokiu būdu iš grįžtančių vokiečių buvo už kokius niekus prisipirkę vikių, o vienas kitas net peliožirnių (tiek vieni, tiek kiti grūdai buvo skirti vokiečių kariuomenės arkliams). Taigi mes bado nekentėjome, nevalgėme medžių žievių ir miškų viržių duonos, bet maitinomės vikine. Kiek vikiai tuo metu buvo vertinami kaip maistas, geriausia liudija paprastas įvykis, jog iš Rygos atėdavo pėsti lietuviai ir, gavę iš savo giminių, nešdavosi po vieną pūdą vikių. Tuos vikius jie nešdavosi slapčiai naktimis, nes juos gaudydavo mūsų vietinės ir latvių komunistinės tarybos bei milicija.

„Išvogus buržujams“ biednuomenei skirtus grūdus, buvo surasti „kaltininkai“ vietinėse sueigose. Mano tėvui, tik dar sugrįžusiam iš rusų caro kariuomenės (per vokiečių darbo stovyklą), nespėjusiam kaip reikiant susipažinti su vietos „tvarka“, o ypač matančiam „valdžioje“ tokius savo draugus, kuriuos jis po 1905 m. „revoliucijos“ globojo ir net pinigų rėmė, taip pat ir nesąnciam „buržuju“, nes neturėjo tuo metu nė karvės, tik per vokiečių okupaciją išlikusį vieną akimi ir raišą arklį, išsprūdo keli aštresni žodžiai prieš vieną „sandėlininką“, caro metais žinomą apylinkės arklia vagį. Taip pat mano tėvas tuo metu nesuvalgdė dar tiek liežuvio, jog papasakojo vietos gyventojų susirinkime, kaip jų sugautą vieną vagį Obelių milicija, dar jiems milicijoje tebesant, pro kitas duris paleido. Ir tas pats po kokios valandos vėl buvo pristatytas vietos žmonių su naujai pavogtais daiktais... Taigi, mano tėvas tuometinę valdžią ir pavadino „vagių valdžia“. Žinoma, to buvo per daug. Po kelių dienų jis buvo suimtas ir perduotas „liaudies teismui“ drauge su kitais „kaltininkais“, „išvogusiais“ nakties metu biednuomenei suvežtus grūdus. Tačiau jam teismo sulaukti nebeteko. Vietos ūkininkai, susirinkę prie milicijos, ją išvaikė ir suimtuosius paleido. Tai buvo 1919 m. pavasaris. O po poros savaičių mano apylinkės kaimai jau leng-

viau atsiduso: ties Panevėžiu lietuvių kariuomenė suplikė bolševikus ir lietuviškieji daliniai pasiekė Pakriaunio dv. Ten įsikūrė dalinio štabas, kuriam tuo metu vadovavo Grigaliūnas - Glovackis. Per kelias dienas Pakriaunio dv. liko pabaisa vietos komunisteliams ir bolševikų šnipams. Daugelį jų ten karo lauko teismas nuteisė mirti, o kitus teisdavo labai paprasta bausme — rykštėmis. Eilinis vietinis tarybų valdžios žmogus paprastai gaudavo labai 100 rykštėlių, kurią bausmę išskirstydavo kokiai savitei. Ši bausmė pasirodė buvusi tikrai reikšminga, nes ir 1940 m. vietos gyventojai ją prisiminė ir niekas nenorėjo sutikti eiti į visokias naujas komunistines tarnybas. Ypač jau buvo atsparūs luptyjų šeimų nariai, kai sušaudytųjų šeimų giminės buvo geriausi vietos komunistams talkininkai arba net komunistų partijos (slaptosios) nariai.

Pakriaunio dvare apsigyvenus lietuvių kariuomenėi, visų gyventojų nuotaikos pagerėjo. Jauni vyrai vienas po kito išėjo savanoriais, nors daugeliui greitai paaiškėjo, jog visus tų apylinkių žmones jau liečia mobilizaciniai įsakymai. Tačiau kokios reikšmės buvo tie mobilizaciniai įsakymai, jei niekam jie nebuvo paskelbti ir patys vyrai turėjo jieškoti, kur yra lietuviškieji daliniai, kad jie galėtų su savo šautuvu prisijungti. Ir toki vyrai labai dažnai gaudavo tik uniforminį diržą, o patys tebedėvėjo savais trinyčiais ir čerkesine eilute. Pvz. mano dėdė daugiau metų išnešiojo savo baltiniais ir nutrinta, motinos austa, eilute, pražygiuodamas ne tik savas apylinkes, bet ir kovodamas net prieš lenkus. Oficialiai jis buvo „mobilizuotas“, tačiau išėjo naktį ir, pro bolševikines sargybas slapta praėjęs, nuvyko į artimiausią komendantūrą... Taip veikė anuo metu mobilizacija dar nekieno žemėje ir nežinia, kokias sienas turinčioje valstybėje.

Labai įdomios buvo ir mano kaimynų rusų (jie čia atsirado po 1864 m. ir turėjo prie caro valdžios visokių privilegijų) nuotaikos. Jie tikėjosi rusiškos valdžios ir su vietinėmis tarybomis buvo gerokai susiję. Kapsukinė Lietuvos val-



džia tas jų viltis gerokai stiprino, nes iš Vilniaus daugelis įsakymų buvo rusiškai rašyti. Daugiausia vilčių teikė pati bolševikinė "armija", kuri buvo perdėm rusiška, neskaitant latvių, kurie čia nemaža taip pat "talkininkaudavo", tarpusavyje "rūnodami", kad "leišiai" ir "krievai" nesužrastų. Toji armija visus įsakymus vietos gyventojams įsakinėdavo rusiškai, o patys vietiniai rusai dažnai turėdavo juos išversti lietuviškai. Tačiau iki 1919 m. vasaros ir vietiniai rusai jau atkando dantis ir pradėjo laukti lietuviškos valdžios. Ir tie rusai pasirodė ištikimi; jie vietinius mūsų savanorius parėmė. Kartais duodavo net savo nusiūptą šautuvą, baus... O paskui, drauge su kitais lietuvišiais ūkininkais, organizavo maisto tiekimą ir t.t. Vienas kitas ir jų sūnus su lietuvišiais savanoriškai į lietuviškuosius dalinius prisistatė. Tačiau visai kitas reikalas buvo su rusais darbininkais ir mažžemiais. Tie sutapo su bolševikinėmis tarybomis ir ištikimais joms liko visą laiką, nuolat palaikydami ryšį ir teikdami dar ilgą laiką žinias apie lietuviškuosius kariuomenės dalinius. Lietuviškai galvojančių neturtingųjų rusų buvo mažai, nors vienas kitas pasitaikydavo. Labai gerai prisimenu vieną rusą žvejį, kuris ir bjauriausiomis naktimis praplaukdavo ežerą, kad galėtų perteikti lietuviškiems daliniams slaptas žinias, ką tik gautas nuo Kurklių ir Avilių, kur buvo pagrindinės sovietinės armijos jėgos. Jis vieną kartą plaukė per ežerą panoromis, įsikandęs tik nendras, kad galėtų alsuoti, nes bolševikai buvo jį įtarę ir sekė. Tokių rusų, ištikimų savo gyvenamam kraštui, nedėgug buvo. Ir jie dirbo tuo pačiu užmokėsiu — kiekvienu metu gauti bolševikinę kulką, kaip ir kiekvienas lietuvis.

Anuo metu lietuviškieji kariuomenės daliniai buvo labai reti. Paprastai viena kuopa stovėdavo trijuose kaimuose, o kita — už 10-15, kartais net 20 km. Mano tėviškei artimiausias lietuviškas kariuomenės dalinys iš 14 vyrų buvo už 8 km., o bolševikinės jėgos — už 6-7 km. Bolševikinės kariuomenės daliniai buvo stipriai pakrikę, jie neturėjo nei maisto, nei apavo. O maisto surasti tuo metu buvo labai sunku. Kiekvieną rytą atėdavo koks trejetas šimtų bolševikų kareivių "pasimaitinti" į gretimus kaimus. Ten jie viską pasiimdavo, ką rasdavo valgoma. Labai gerai prisimenu, kad pas mano kaimy-

ną rado užmaišytą blynams tešlą (buvo pati rugiųjųtė), tai pradžioje jie patys dar kepėsi, bet paskui visą tešlą čia pat supuolę išvalgė... Paprastai tuo metu namuose mes niekas valgomo nelaikydavome. Duoną (vikinę) slėpdavome miške po akmeniu, o aš savas "ątsargas", mat, kur buvo duona, anuo metu nežinojau, antra — ir to akmenis nebūčiau pajėgęs atkelti, — mažą duonos riekutę pasidėdavau išpuvusioje tvarto šašparoje arba troboje ant krosnies po balkiu. Tuo metu suaugusieji duoną labai taupė. Tik man, 5 m. vyrui, padarydavo išimtį: — gaudavau po pusryčių vieną riekutę, o kitą — po pietų. Tiek vieną, tiek kitą pasidėdavau į slėptuvę. Ir jas valgiau užsikąsdamas dažniausia grieshčio ar kopūsto lapu. Nors tuo metu turėjome jau karvę, o ją turėjo retas ir daug stambesnis ūkininkas, tačiau pieno ir išimties keliu tegaudavau tik po puoduką pusryčių ir vakarienei, nes karvė buvo sena ir dar ligota (kažkas ją slapta permušė). Atvykę bolševikai, suveddavo įvairias sąskaitas ir su apylinkės vyrais, jei tik kas juos paskūsdavo esant "baltaisiais". Paprastai juos išsiveddavo ir jie dingdavo be žinios. Apylinkėje tokių dingusių buvo keletas, nors kad sušaudė vietoje, nežinojome tik porą ar trejetą. Kai kuriems pavyko atbėgti iš Zarasų kalėjimo, keletui pavyko išsilausti iš traukinio ties Eglaine (mano krašte sakydavo "Eglaitė"). Kiti dar buvo žinomi Daugpilio kalėjime, o iš ten dingo ir dingo. Moteris paprastai tik prilupdavo, nors ir jų buvo išvežta ne viena.

Prisivalgę ir prisiplėšę, bolševikai visai apylinkėi "pareiškėdavo" savo buvimą, t. y. paleisdavo keletą salvių į "baltųjų" pusę. Nesulaukę atsakymo, apsisukdavo ir išeidavo į Vėdarių arba Avilių pusę. Tačiau tokie paprasti rytiniai plėšikavimai jiems dažnai ir pylos atseidavo. Nors lietuviškieji kariuomenės daliniai buvo labai reti, tačiau "lietuviškas vaiskas jau buvo", o to mano apylinkės vyrams ir užteko. Tas "vaiskas" buvo jau ir galingas, nes atėjo nuo Panevėžio. Apie pylą ties Panevėžiu kiekvienas bolševikų kareivis pasakos pasakodavo, o keliolika kartų kiekvienas mūsų kaimynas paatalsydavo ir padidindavo. Iš vieno lietuvių kareivio pasidarydavo mažiausia penkiolika. Nepamirština, kad Dusetas nuo bolševikų "atėmė" tik vienas kareivis. Jis tada atėjo iš Pakriaunio dv. pėsčias ir, Dusetose

neradęs bolševikų, jas užėmė (bolševikai tuo metu buvo dviejų km. miške, o didieji jų daliniai už 6-7 km). Jis užėmė Dusetas, įlindo į vieną klojimą ir "išikūrė". Kitą dieną atėjo jau kitas, pirmojo jieškodamas (iš Pakriaunio pirmasis buvo siūstas su labai paprastu įsakymu: jei Dusetose bolševikų nėra — pasilik ir lauk paramos), nes iš karto pasiūsti du vyrus į Dusetas dar nebuvo pakankamai jėgų. Ir antrasis, susitikęs pirmąjį, dar nepasilik, bet per Sartų ežerą perkeltas laiveliu vienos mergaitės (kad bolševikai iš miško mažiau įtartų, jie važiavo į Dusetų girią šienautų), grįžo trumpiausiu keliu į Pakriaunį su pranešimu, kas valdo Dusetas ir kur sustoję bolševikai. Po kelių dienų Dusetas jau valdė net trys kareiviai, tik, žinoma, pasislėpę, nes vėjinį Dusetų malūną savo žinioje tebeturėjo bolševikų žvolgyba, o nemažas dalinys tebesėdėjo gretimame miške. Žmonės gal iš tų kelių kareivių padarė gal visą pulką. Labai gerai atsimenu, kad mano kaimynas anomis dienomis pasakojo, jog Dusetose jis pats matęs pulkus lietuviško vaisko. Gerokai vėliau visas "lietuviškas vaiskas" ten susidėjo iš 12 kareivių ir komandanto. Tiesa, netoliese, už kokių 4 km. buvo dar visą kuopa, net su keliais raitais vyrais. Tačiau visa toji apsauga visiškai nekludė vieną dieną ateiti bolševikinėms jėgoms per miškus nuo Avilių ir vos tik neužimti paties miestelio su visa komendantūra. Esantieji sargybose (iš tos dvylikos) 3 ar 4 vyrai buvo nukauti ties Dusetų kapais ir vėjiniu malūnu, gi komendantas su dvidešimty vyrų štabu "evukavosi" artimiausios kuopos link. Likę sargybose (antroje pusėje) vyrai nebuvo išpėti. Ir vienas tuo metu kaip tik grįžo į komendantūrą. Rado didžiausią "netvarką" ir tuštumą. Vietiniai pasakė, jog bolševikai jau puola Dusetas. Jie paėmė malūną, tuoj sušaudė du jo draugus. Jis pamatęs aplink malūną būrį bolševikų, greit susigriebęs porą vaikėzų nusivilko į pakluonę kulkosvaidį ir paleido visą juostą tiesiog į vėjinį malūną. Nuo kito kalnelio prabilo ir pasitraukusi "komendantūra". Nuo kitų kalnelių prabilo ir visos kitos jėgos — atvykusi kuopa. Iš užpakalio jiems nupoškėjo dar keli šūviai, paleisti mūsų krašto ūkininkų. Ir bolševikinė armija (per 600 vyrų) nebeatlaikė "spaudimo". Prie malūno ji

(Nukelta į 175 psl.)



# KAUTYNĖS LIEPIJŲ PAMIŠKĖJE

Pirmas įspėjimas

Nepasisekus geruoju SS-esisininkus nuo plėšimo sustabdyti, valsčiaus viršaitis ir sekretorius nutarė kreiptis į "Vanagus", kad jie jėga sudrausėtų. "Vanagai" jau buvo išaugę skaičiumi, turėjo ginklų ir buvo pasidaryę reali pajėga. Po specialaus pasitarimo buvo gautas perduoti SS-esisininkams oficialus raštiškas įspėjimas. Gavę įspėjimą, SS-esisininkai tiesiog pasiuto, kaip gali pasiusti tik vokiečiai. Jie nujautė, kad kažkas kitoj pusėj ežero darosi, bet negalėjo įsivaizduoti, kad kas galėtų jiems kliudyti. Matomai, norėdami įgaudinti "Vanagus", jie įsakė tuoj pranešti gyventojams, kad iki dviejų kilometrų atstumo nuo ežero kranto aplink visą ežerą niekas nesimaišytų, nes jie darysią šaudymo pratimus. Bet nepasakė, kurioje vietoje. Jeigu kas pasimaišys, šausià be įspėjimo. Jų įsakymas buvo gyventojams paskelbtas ir taip pat pranešta "Vanagų" štabui. "Vanagai" kontroliavo visą rytinį ežero krantą apie dešimt kilometrų ilgio ir tenai nieko neįsileido, išskyrus vietinius Paplatelės ir Plokščių kaimų gyventojus. Tad, jei SS-esisininkai sumanytų daryti šaudymo pratimus kitoj ežero pusėj, galima būtų laukti įdomių dalykų. Kitą dieną per miestelį riedėjo vežimas su sovinių dėžėmis ir sunkiuoju kulkosvydžiu, o iš paskos sekė automatais ir granatomis apsikarstę SS-esisininkai. Miestelio gyventojai įtemptai sekė, kur jie pasuks: jei į Žemaičių - Kalvarijos gatvę, tai... Bet jie pasuko į Ežero gatvę. Nuvažiavę prie ežero į šventorkalnio pusiasalį, pasiruošę šaudymui, bet taikinių nepasistatė. Sustratėjo sunkusis kulkosvydis, salvėmis spjaudydamas ugnį, o kulkos zvimbdamos skrido pro Pilies salą ir krito kitoje ežero pakrantėje. SS-esisininkai, norėdami išbaudyti "Vanagus", vis kėlė kulkosvydžio taikiklį, kol kulkos pradėjo kristi į Paplatelės kaimo gyvenvietes. Tada trūko "Vanagų" kantrybė. Sugriaudė kitoje ežero pusėje patranka, o jos sviediniai iškart krito arti SS-esisininkų ugniavietės. SS-esisininkai pamatė, kad čia nėra juckai, pasigriebė kulkosvydį pardardėjo į miestelį iš įsiutimo raudoni, kaip virti vėžiai. Vienas, įpuolęs į savivaldybės įstaigą, pradėjo rėkti:

— Kas jie tokie? Ar jie turi mūsų vyriausybės leidimą? Įsakykite jiems

POVILAS G-KAS, ME.

išsiskirstyti. — Ir nusikeikė visais vokiškais keiksmazodžiais.

— Tiek jūs manęs klausote, tiek jie manęs teklaušo. Aš jūsų vakarykštį įsakymą paskelbiau, o kas jo nevykdo, bauskite jūs patys, — flegmatiškai atsakė viršaitis.

Supratęs pasityčiojimą, vokiečiai dar kartą nusikeikė ir movė pro duris.

Nors SS-esisininkai ir pajuto "Vanagų" jėgą, bet plėšikauti nesiliovė, ir viršaitis vėl kreipėsi į "Vanagus", kad šie jėga sustabdytų SS-esisininkų plėšikavimą.

## Telefonograma evakuacijai

Vokiečiai, užėmę rytų kraštus, okupacinį režimą vykdė per savo tam reikalui atsiųstus nacius - partiečius - komisarus ir komendantus. Tiesioginis okupacinės valdžios pareigūnas, kuriam Platelių miestelis priklausė, buvo Kretingos apskrities ūkio komendantas — Wirtschaftskommandant Bergman; augštyr, šiaulių srities komisaras — Gebietskommissar Gewecke; Generalkomisaras Lietuvai — Dr. Theodor H. von Renteln, o Rytų sričiai — Dr. Heinrich Lhose. Jie turėjo štabus su daugybe tarnautojų. Neretai specialiems uždaviniams atlikti jiems būdavo priskiriama pagal reikalą didesni ar mažesni kariuomenės daliniai. Jie prievarta ėmė lietuvių turtą; gaudė ir vežė į Vokietiją darbams jaunimą; varė gyventojus apkasų kasti; vienu žodžiu, kūrė "Naująją Europą". Jų gyvenimui nieko netrūko. Todėl ir savo postų jie nenorėjo iš savo rankų išleisti. Kai 1944 metų liepos mėnesį rusai užėmė šiaulius, šiaulių srities komisaras Gewecke su visu štabu apsigyveno Palangoje ir iš ten likusiai sričiai davinėjo įsakymus. Per tris metus plėšė, galop sugalvojo atimti viską, ką dar žemaičiai turėjo. Sugalvojo evakuoti ir ta proga galutinai apiplėšti. 1944 metų rugpjūčio mėnesio 5 dieną Platelių valsčiaus savivaldybėje buvo gauta šio turinio telefonograma:

"Telefonograma. Iš ūkio Komendantūros Kretingoje. Platelių valsčiaus viršaičiui. Visiems piliečiams, kurie gyvena anapus užvirtinimo linijos, įsakoma su savo vežimais, arkalais, gyvuliais ir t.t. susirinkti į tam tikrą paskirtą vietą ir visi kartu, va-

dovaujant viršaičiui ir seniūnams, važiuoti Vokiečių sienos link, kur jie bus sutikti Vokiečių Reicho pareigūnų ir nuvesti toliau. Pasirašė Gewecke, išaulių Srities Komisaras. Perdavė: Spilmanas. Priėmė: Žv."

Viršaitis, gavęs šią telefonogramą, pasitaręs su valsčiaus pasipriešinimo sąjūdžio vadais, nutarė jos nevykdyti spėdamas, kad čia bus paslėpta panaši apgaulė, kokia jau buvo padaryta su važiuojančiais į Austriją. Prieš pora savaičių Kretingos apskrities komendantūroje buvo registruojami norintieji važiuoti darbams į Austriją. Daugelis pabėgėlių iš rytų Lietuvos ir nemaža žemaičių užsirašė. Nustatytą dieną prasidėjo pakrovimas į vagonus: į vienus krovė žmones, į kitus — turtą. Traukiniui pasijudinant, vagonai su turtu buvo atkabinti, o žmonės nuvežti ne į Austriją, bet prie Sedos apkasų kasti. Turtas taip ir dingo.

Bet už įsakymo nevykdymą reikėjo laukti stiprios vokiečių reakcijos. Kas ir įvyko.

## Atvyksta Srities Komisarą pavaduotojas — Beckman

Rugpjūčio mėnesio 10 dieną prieš piet prie savivaldybės namo sustojo dvi gražios vokiškos automašinos. Iš jų išlipo rudose uniformose su augštomis blizgančiomis kepurėmis šeši naciai — augšti srities komisariato pareigūnai. Jų tarpe — srities komisaras pavaduotojas Beckman. Iš veidų ir judesių buvo matyti didelis įsiutimas. Trankydami duris, perėjo per laukiamąjį ir bendrąją raštinę ir visi susigrūdė į viršaičio kabinetą.

— Ar gavai įsakymą evakuacijai? — suriko Beckman.

— Taip, šio mėnesio penktą dieną, — ramiai ir šaltai atsakė viršaitis.

— Tai kodėl įsakymas neįvykdytas? — ir trenkė kumščiu į stalą.

— Aš atstovauju žmones ir elgiuosi pagal jų norą, todėl nematau reikalo jo vykdyti, o be to netikiu jo nuoširdumu.

— Ką, ką tu pasakei?!?! Ar tu žinai, kad čia fronto ruožas ir už menkiausių pasipriešinimą gali būti sušaudytas, — spardydamas rašomąjį stalą rėkė Beckman.

Viršaitis suprato išsiokęš, bet jau buvo per vėlu, todėl ryžosi spirtis iki galo, ar tas galas bus geras ar blogas.

— Taip, žinau. Todėl aš jūsų įsakymo ir nevykdžiau. Čia jau veikia



# KARINĖS IR KITOKIOS ŽINIOS

## NE ŽODŽIAI, BET ASMUO!

Viena iš svarbiųjų JAV ambasadoriaus p. Kennan iš Maskvos pašalinimo priežasčių yra jo nepaprastas autoritetas ir jo žodžių išplitimas visame pasaulyje. Panašius pareiškimus yra padarę ir Prancūzijos ambasadorius per savo atostogas Paryžiuje ir Egipto ambasadorius, lankydamasis Vašingtone. Tačiau... į šiuos jų pareiškimus Kremlius nieko neatsakė.

## NAUJO POBŪDŽIO JUNGTINIS STABAS?

Lauktina, kad po prezidento rinkimų busias vykdomas stiprus spaudimas pertvarkyti dabartinę JAV Jungtinio Štabo V-kų padėtį. Šiuo metu, paskendę tarpžinybiniuose ginčuose, jie neturi laiko savo tikrajai paskirčiai — strateginiam ir jungtiniam planuavimui. Manoma, kad geriausia iš jų atimti vadovavimo funkcijas ir paversti juos tik grynai patariamuoju organu.

## NE TAIP JAU GREITAI!

Rinkiminis įkarštis daug žada. Ir vienu iš šių pažadų yra JAV dalinių kuo greičiausias atšaukimas iš Korėjos. Amerikiečius turėtų pakeisti pietų korėjiečiai. Tačiau, jei viską gerai apskaičiuojama, nuo dabar per būsimojus 2 metus ROK dalinių

fronto vado įsakymai, bet ne jūsų, o iš fronto vado tokio įsakymo nesu gavęs, — metė paskutines kortas viršaitis.

Naciai pasižiūrėjo viens į kitą.

— Ne tavo dalykas spręsti, kieno įsakymai čia veikia, — perpykęs iki pabalimo vis rėkė Beckman. Priėjęs prie telefono, paskambino Plungės kariuomenės įgulos vadui. Sugrįžęs nuo telefono, kiek apsiraminęs, bet su visu nacišku išdidumu ir griežtumu pradėjo:

— Gerai, duodu penkias valandas laiko: jei per tą laiką nesušauksi visų valstiaus gyventojų čia, į miestelio rinką, busi sušaudytas. Kad nepasišalintum, užstato imu šiuos tavo tarnautojus, — ir pirštu parodė į sekretorių ir raštininką B. Raštininkas B. nepastebimai išsiėmė iš savo rašomojo stalo stalčiaus dvi kiaušines granatas ir įsidėjo į švarko kišenes.

— Jūs žinote, kad mano valstiaus gyventojai yra visi ūkininkai, o ūkininkams ne taip lengva ir greit... — buvo bepradedęs viršaitis, bet tuo momentu įpuolė uždušęs, sušilęs ir

pajėgumas prie uoliausio lavinimo negalėsiąs prašokti 700.000 vyrų. Gi šis skaičius yra per mažas atlaikyti komunistų spaudimą.

## STENGIASI SUVEDZIOTI

Kai kurie JT belaisviai Korėjoje yra pakviesti į "pavyzdines" liaudies demokratines respublikas rytų ir centrinėje Europoje. Keliolika sutikusių su tokiais pasiūlymais dabar važinėja raudonosios imperijos plotuose ir lyg papūgos kartoja nuvalkiotos pro-pagandos posakius.

## ŠEŠIŲ PĖDŲ ILGUMO

Laivyno tikslams pagamintoji atominė bomba esanti apie 6 pėdų ilgumo; 1 pėdos skersinis pjūvis, sveria truputį daugiau 1 tonos ir uodegoje turi krypties sparnelius. Spėjama, kad be sparnelių su šiomis bombomis bus galima šaudyti iš Armijos atominės artilerijos pabūklų. Ši bomba nešama pakabinta AD-5 Skyraider (Dangaus užpuolėjo) arba F2H-2 Banshee lėktuvų.

## BRANGI SPRAUSMINĖ AVIACIJA

Apie 1.000.000.000 dolerių Amerikai kainuos išlaikyti savo Karo aviacijos jėgas, kai dabartiniai propeleriniai lėktuvai bus pakeisti vien sprausminių variklių principo mašinomis.

braukdamas nosine prakaitą nuo kaktos, šiauliškis, bet dabar apsigyvenęs Beržore, Andr...

— Kur čia gyvena SS-esesininkai? — kreipėsi Andr... tiesiai į viršaitį. Naciai, supratę paskutinį žodį "SS-esesininkai", klausiamai pasižiūrėjo vienas į kitą.

— Aš turiu skubiai įteikti jiems šį raštą, — pridėjo, traukdamas iš kišenės sulankstytą popierį.

— Kas šis žmogus ir ko jis nori? — paklausė vienas iš nacių.

— Aš klausiu, kur čia gyvena SS-esesininkai ir skubiai turiu įteikti jiems šį raštą, — pakartojo Andr... vokiškai.

Tuo pačiu momentu vienas iš nacių pagriebė iš Andr... rankų popierį ir pradėjo skaityti. Visi šeši sužiuro į raštą ir pradėjo nesuvaldydami pykčio, ar jausdami baime, balti. Ten buvo parašyta vokiškai:

"Paskutinis įspėjimas. Jeigu jūs nesiliausite terorizuoti apylinkės gyventojų, mše būsime priversti ginklu jus sudrausti".

"Vanagai"

(Bus daugiau)

Todėl Karo Aviacija planuojanti atsiskaiti nuo savo bandymų ir visą šį darbą norinti pavesti lėktuvus gaminančioms bendrovėms.

## BRITAI STENGIASI

Atominės energijos mokslininkai ir laivų statyklos Anglijoje šiuo metu ruošia atominę energiją varomo keleivinio laivo projektą. Esą jis be jokio kuro galėsiąs keliauti aplink pasaulį per 2,5 metų.

## BORMANAS GYVAS

Vakarų žvalgybos tarnybos esančios įsitikinusios, kad Martinas Borman, Hitlerio pavaduotojas, šiuo metu Rusijoje apmoko raudonuosius šnipus.

## MAŠINŲ GADYNE

Žuvininkystės ir Laukinių Gyvulių Apsaugos tarnyba šiuo metu JAV naudoja greitaisiais sprausminiais lėktuvais su specialiais foto aparatais, kad suskaičiuotų laukinius gyventojus. Švilpią džetai (jet) taip greitai atsiranda ir nuskrenda, kad net paukščiai neturi laiko pakilti, prieš nufotografuojant.

## LAIVYNO IR AVIACIJOS PRATIMAI VIDURŽEMIO JŪROJE

Nuo š. m. lapkričio 2 d. iki 13 d. Viduržemio jūroje vyko šešių Atlanto Pakto valstybių laivyno ir aviacijos pratimai. Juose dalyvavo 170 laivų ir nardlaivių bei 500 lėktuvų, priklausančių Anglijai, Prancūzijai, Amerikai, Italijai, Turkijai ir Graikijai. Pratimų tikslas — išbandyti Viduržemio srities gynybos pajėgumą.

## MINA — NYKSTUKAS

JAV Armija baigė išstbulinti naują 2 col.<sup>2</sup> poto 4,5 uncijos svorio (126 gr) plastinę miną, kuri lengvai nutraukianti kiekvieno ją paltetusio koją.

## ŠALMAS IŠ PLASTINIŲ MEDŽIAGŲ

Netrukus iš nylono ir kitų plastinių medžiagų pagamintas šalmas pakeisiąs metalinį galvos apdarą.

## PRIESTANKINĖ PABAISA

Korėjoje naujai bandoma prieštankinė "bazūka" yra dar taiklesnė ir labiau naikinanti, negu 3,5 colio Korėjos karo pradžioje įvestoji taip vadinamoji "superbazūka".

## IR OLANDAI NESNAUDŽIA

Olandijos karo laivynas nesireklamuoja stato ketvertą revoliucinio pobūdžio nardlaivių. Jų baterijos ir varikliai sudėti cilindruose, kurie patalpinti laivo korpuso žemutinėje palinkimo dalyje.



## SULAIKĖ LĒKTUVNEŠIO "FORRESTAL" STATYBA

Šio lėktuvnešio konstrukcija buvusi sulaikyta, nes laukiama sprendimo, ar jo dabartinėje formoje būtų galima pritaikinti atominės energijos variklius.

## EUROPIEČIAI NEPATENKINTI

NATO štabe esantieji Europos karo laivyno panaudojimo žinovai yra nepatenkinti amerikiečiais, kad šie per maža skiria dėmesio torpėdlaiviams. Jie mano, kad greitieji torpėdlaiviai būtų nepalyginamas ginklas kovoje prieš priešą pakrantės ir upių laivyba.

## IR BOLŠEVIKAI STIPRINASI ŠIAURĖJE

Pagal naujausius pranešimus Sovietų dvi bombonešių eskadros perkeltos į Naujosios žemės salas, esančias Šiaurinio Poliaus apskrityje erdvėje.

## IR BRITAI DOMISI ARKTIKA

Londonė esantieji stebėtojai mano, kad britai netrukus bandysią atominę bombą Arktijoje. Šio bandymo parengiamuosius darbus atliks RAF savanorių komandos.

## JAV DOMISI BRITŲ GINKLU

Karo laivyno prieš nardlaivius kovos žinovai Amerikoje gyvai studijuoja britų laivyno ginklą "Squid", kuris skiriamas kovai prieš nardlaivius. Jie mano, kad britų ginklas žymiai tobulesnis už amerikinių slaptąją išradimą "Weapon Able". "Squid" iššauti sviediniai gali lengvai praplėsti bet kurio nardlaivio sienas.

## RUOŠIASI ATOMINIAM KARUI

Britų armijos tiekimo tarnyba apmokoma, kaip padėti išmaitinti

civilius gyventojus, atominį puolimą atveju.

## ANTIKOMUNISTINIS STENKA RAZINAS?

Sunku patikrinti iš rytų Prūsijos ateinančius gandus, esą dezertyrai iš raudonosios armijos eilii Rytprūsiose suformavę keliolika pasipriešinimo grupių Augustavo miškų srityje. Į šias partizanų grupes stoja vyrai iš Pabaltės, Azijos ir Gruzijos. Visam pagrindžiui vadovauja buvę MVD karininkai. Ginklai esą gaunami per lenkų pagrindį ir rusų emigrantus iš rytų Vokietijos.

## LAUKIAMA SUSITARIMO

Manoma, kad ateinančių metų pavasarį busią išlyginti nuomonių skirtumai tarp Amerikos ir Anglijos dėl vienodo šautuvo įvedimo šių kraštų armijose.

## LYDI NAIKINTOJAI

JAV Karo Aviacija įsakė savo naikintojams lydėti visus neginkluotus lėktuvus, skrendančius netoli Sovietų kontroliuojamų žemių.

## SUNKU JUOS SURASTI

Korėjos fronte nauja staigmena: komunistai naudojami paslankiomis radaro stotimis. Jų pagalba raudonųjų ugnis labai tiksliai pataiko į JT laivus ir lėktuvus. JT didžiausios pastangos beveik neleido šių stočių surasti ir jas sunaikinti.

## LATVIAI KLAUSOSI LIETUVIŠKO JO "AMERIKOS BALSŲ"

Spalio mėn. "Amerikos Balsas" perdavė į Lietuvą kalbą vieno iš neseniai atbėgusių penkių Latvijos žvejų. Kalbėjusis yra kilęs iš Palangos. Jis papasakojo, kaip prieš kelis mėne-

sius penki Latvijos žvejai jабėgo laivu į Švediją. Šiam žygiui juos paskatinę didvyriškas trijų Lietuvos žvejų pabėgimas iš Klaipėdos, apie ką jie sužinoję klausydami lietuviškojo "Amerikos Balso".

## BRITAI PRANAŠESNI

Ne amerikiečių, bet britų tankai busią telkiami jungtinėms Europos armijoms. Dalinė priežastis: per daug komplikuoatas amerikinio vidutinio tanko mechanizmas. Britų "Centurijonas" busiąs tų armijų pagrindinis šarvuotis, nes jis gerai pasirodė Korėjoje.

## LIETUVIŠKAS KAMBARYS PITTSBURGE

Pittsburgo universiteto patalpose yra lietuviškas vadinamas Lithuanistinis Kambarys, įrengtas 1942 metais. Š. m. spalio mėn. to kambario papildymo bei išlaikymo ir studentų stipendijų naudai įvyko Čiurlionio Ansamblio koncertas. Universiteto koncertų salė buvo pilna vietos lietuvių ir kitų amerikiečių.

Šį koncertą užrekorduoti į Pittsburgą buvo atskridęs "Amerikos Balso" redaktorius P. Labanauskas.

## IŠDAVIKAS SNIČKUS PRIMINĖ PASAULIUI PAVERGTĄ LIETUVĄ

Kremliuje įvykusiame bolševikiškame kongrese Lietuvos išdavikas Sniečkus puolė kandidatuojantį į JAV prezidentus Eisenhowerį, kuris savo priešrinkiminėje kalboje prisiminė komunizmo pavergtus kraštus, jų tarpe ir Lietuvą. Savo nevykusi užsipuolimu Sniečkus, siekdamas visai priešingų tikslų, pasauliui dar kartą priminė, kad Lietuva yra rusiškojo bolševizmo okupuota. Sniečkaus viešpačiai padarė klaidą, nes per tai Lietuvos vardas pateko į didžiųjų pasaulio spaudą, į pirmuosius jos puslapius. "Amerikos Balsas" į padarytus Sniečkaus iškraipymus atsakė apie penkiasdešimčia kalbų, kuriomis jis yra transliuojamas.

## AMERIKOS BALSAS TRANSLIAVO RAŠYTOJO V. KRĖVĖS KALBĄ

Š. m. spalio 19 d. žymusis mūsų rašytojas prof. V. Krėvė šventė savo 70 metų amžiaus sukaktį. Ta proga Amerikos Balsas transliavo į Lietuvą jo kalbą, kurioje V. Krėvė širdingais žodžiais stiprino tėvynėje kenčiančius mūsų brolius ir ragino nenustoti vilties, kad mūsų tėvynei laisvė vėl išauš.

Ta pačia proga Amerikos Balso lietuvių skyriaus vedėjas K. Jurgėla su prof. V. Krėve padarė pasikalbėjimą, kuriame Juubilias papasakojo, ką jam pareiškė 1940 metais Sovietų užs. reik. min., kai jis nuvyko į Maskvą kalbėtis Lietuvos reikalais.

## VAIRUOJAMI PRIEŠLĒKTUVINIAI SVIEDINIAI

### ZINGSNIS PIRMYN GYNYBOJE NUO PRIEŠO LĒKTUVŲ

Vairuojamųjų sviedinių era praėjusį mėnesį žengė stambų žingsnį priekin: Fort Bliss, Texaso valstijoje, ir White Sands poligonoose, N. M., grupė karininkų ir kareivių buvo sujungti į specialius vairuojamųjų sviedinių priešlėktuvinių apmokymo batalijonus. Jų apmokomas ginklas — vairuojamas priešlėktuvinis sviedinys — "Nike".

Šio ginklo smulkmenos tebėra griežta paslaptis. Tačiau Armija rado reikalinga paskelbti, jog jau dveji metai šios raketos yra gaminamos apibrėžtame kiekyje. Jos pasirodė tokios efektyvios, kad jau sekančiais metais daugelyje Amerikos vietovių "Nike" pakeis normaluosius 90 mm zenitinius pabūklus. Armija pripaži-

no, kad elektronikų kontroliuojami "Nike" sviediniai, nukreipti ir iššauti į taikinį, patys save vairuodami yra sunaikinę daug B-17 pasenusių bombonešių. "Nike" galėjo pasiekti lėktuvus 6 mylių aukštyje ir 10 mylių atstume nuo taikinio.

Šie sviediniai taip techniškai puikiai sukonstruoti, kad tiesiog iš fabriko galėjo būti siunčiami į Armijos šaudymo stovus. Ir tik po kelių sekundžių tikrinimo jie jau galėjo būti šaunami į "priešą". Šį reikalą studijuoja Jungtinio štabo V-kai tikisi, kad po kelerių metų "Nike" su kitais ištobulintais priešlėktuviniais sviediniais žymiai sumažins priešų puolamųjų bombonešių pavojus.



# MARGIEJI LAIŠKELIAI KARIUI

## KAD KARYS GYVENTŲ!

Neseniai viena proga sutikau Lietuvos Generalinį Konsulą New Yorke J. Budrį, kuris be jokios užuominos pareiškė:

— Gal galite šia proga priimti KARIUI 10 dol. čekį. Už prenumeratą esu skolingas 4 dol., o likusi suma — mano auka, kad KARYS gyventų.

Taipgi neseniai gauta 5 dol. parama KARIUI iš Generolo V. Nagevičiaus, kurio garbingas amžius nerodo, kad šioje šalyje, esant tremtinių, gyventų ekonominiame pertekliuje. Šis Gerb. Generolo gestas rodo pasiryžimą su KARIU dalytis paskutiniu duonos kąsniu, kad tik šis gyventų, palaikydamas Lietuvos laisvės atgavimo viltį. Tai geriausias pavyzdys visiems.

Mielas ir Brangus KARY!

Prisipažįstu kaltu, taip ilgai uždelęs KARIUI atsilyginti. Bet tai ne vien mano kaltė, užsakytojo ligi šiol nebesutikau...

KARY, nenustok kvėpavęs, nes tik karių dėka turime viltį išvysti laisvą Lietuvą.

Siunčiu 5 dol., iš jų 1 dol. KARIUI parenti.

Detroitas, 1952. X. 13. J. Barčas

Mielas KARY,

Siunčiu savo pavėluotą prenumeratą už 1952 m., todėl su vieno doleriuko priedu, viso 5 dol.

Stiprėk ir garsėk, Mielas KARY! Kaip Tu į mane, taip ir aš į Tave dedu visas geras viltis.

Tave gerbiaš skaitytojas

A. Jurskis

Philadelphia, 1952. X. 20.

Siunčiu 7 dol., iš kurių 4 dol. prašau užskaityti už 1952 m. prenumeratą, o 3 dol. teiktis priimti kaip paramą KARIUI.

Su pagarba

K. Žukas

Cleveland, 1952. XI. 5.

## KARIO skaitytojai kviečiami vajaus talkon

Su sekančiu numeriu KARYS užbaigs savo vargingą šių metų kelią, kuris, kaip žinote, nebuvo rožėmis klotas: vidurkelyje dėl sutiktų kliūčių buvo stabtelėjęs. Tik mums visiems, Gerb. KARIO Skaitytojams ir prie jo dirbantiems, vieningai surėmus pečius, jis buvo išgelbėtas iš grėšiančios katastrofos. Dabar pats vyriausias laikas susirūpinti, kad jo sekančių metų kelias būtų eiklesnis. Visiems esamiems KARIO tičiu-liams, skaitytojams ir platintojams iš anksto tuo susirūpinusiems, tafari nėra sunku padaryti: — padvigubinkime jo šeimą ir sekančiais metais jis drąsiau ir narsiau žygiuos. KARIO redakcinis štabas tuo tikslu ir kviečia visus talkon, kurion įsijungusiems iki šių metų gruodžio 31 d. suteikia sekančias lengvatas:

1. Kas ligi š. m. gruodžio 31 d. sumokės pilną 1953 metų prenumeratą, tas knygą MEDINIS ARKLYS, kurios oficiali kaina yra 2 dol., gaus nemokamai. Senas skaitytojas, užverbavęs naują skaitytoją, gauna tas pačias sąlygas;

2. Kiekvienas, atsiuntęs keturias naujas 1953 metams pilnas (po 4 dol.) prenumeratas, ištisiems sekantiems metams gaus žurnalą nemokamai;

3. Kas ligi minėto termino atsiųs adresus trijų naujų skaitytojų, nors prenumeratos pinigai tuojau ir nebus įmokėti, bet bus užtikrinta, jog tie naujieji skaitytojai 1953 metų bėgyje iš karto ar dalimis prenumeratą patys susimokės, tas gaus dovanai knygą MEDINIS ARKLYS.

Visi senieji skaitytojai ar KARIO bičiuliai prašomi tučtuojau įsijungti į šią talką. Užsakymus bei prenumeratos pinigus siųsti tik šiuo adresu:

KARYS,  
680 Bushwick Ave., Brooklyn 21, N. Y.

## KARYS PAŽADUS PILDO

Po įvykusios krizės, š. m. liepos mėn. KARIO numeryje buvo pasakyta, jei skaitytojai bus uolūs, KARYS šiuos metus užbaigs be pertraukos, atsilankydamas pas savo mielus bičiulius kas mėnesį. Dabar galime aiškiai užtikrinti, kad, atsiradus gerokam būriui aukotojų ir suaktyvėjus buvusiems neatsilyginusiems skaitytojams bei platintojams, anas pažadas bus tikrai išpildytas. Bet kartu prašome prenumeratorius kuo greičiausiai atsisteisti už šiuos metus, nes tik tuo būdu galės suvesti šių metų KARIO balansą be didelės skylės.

Prisipažįstame, jog siųsdami prenumeratoriams paraginimus, esame padarę klaidų. Tai įvyko todėl, kad dėl darbo rankų stokos nebuvo sutvarkyta kartoteka. Gavę paraginimus ir tie, kurie buvo atsilyginę, malonėkite mus apie tai informuoti, nedarant jokių blogų išvadų, nes tik tuo būdu bus sutvarkyta kartoteka. Kas yra atsilyginęs, tam antrą kartą nereikės mokėti. Gi didžiūma gavusių paraginimus dar nėra atsilyginę ir jų atsisteisimo laukiame kuo skubiausiai.

Prieš pareikšdami padėką KARIO rėmėjams aukotojams, norime čia atitaisyti nemalonią klaidą, įvykusią KARIO 6-me numeryje. Ten buvo skelbta grupė kanadiškių aukotojų, kurių sudėtus 33 dol. atsiuntė J. Vyšniauskas; tekste prasileido dvi pavardės, aukojusių po 1 dol., būtent — K. Butkaus ir L. Tilindžio. Šių gerb. aukotojų labai atsiprašome.

O naujų aukotojų eilė šį kartą yra tokia:

Konsul. J. Budrys iš New Yorke	\$6.00
Gen. V. Nagevičius iš Willoughby, Ohio	\$5.00
S. Baltrimas iš Chikagos	\$4.00
K. Žukas iš Clevelando	\$3.00
J. Ciplickas iš Flushingo, N. Y.	\$2.00
E. Vaitkevičius iš Waterbury	\$1.50
J. Agurkis iš Omahos, Nebr.	\$1.00
J. Barčas iš Detroito	\$1.00
V. Ciplijauskas iš Great Neck	\$1.00
A. Jurskis iš Philadelphiajos	\$1.00
P. Pečenkis iš Elizabeth, N. J.	\$1.00

Nuoširdi padėka visiems čia išvardintiems mieliems KARIO rėmėjams.

Laukdamas ir iš kitų skaitytojų parodant didesnio aktyvumo, iš anksto dėkingas.

KARYS  
680 Bushwick Ave., Brooklyn 21, N. Y.

KARYS



## MES GYNĖME TĖVŲ ŽEMĖ

(Atkelta iš 170 psl.)

buvo neapsikasusi, tik susirūpinusi maistu, o čia „baltieji“ su kulkosvaidžiais puola. Pagaliau ir Dusetose jau esama daug daugiau „baltojo vaisko“, jei ima iš pakluonių kulkosvaidis šaudyti (atbėgusios sargybos padėjo pavieniais šūviais nuo ežero). Išsigandusi, net dalį savo kulkosvaidžių palikusi, bolševikinė armija pasitraukė. Dusetas išsaugojo vienas 16 m. kareivėlis ir du jaunuoliai (vėliau tas kareivėlis buvo atkeltas mano kaimynystėn ir aš mėgdavau ant jo kelių „joti į Kamajus baronų pirkti“; jis buvo rokiškėnas ar kupiškėnas).

Mano apylinkės ūkininkai buvo daugiausia toki pat kariai, tik namie maitinosi ir kariavo savo apylinkėse. Visi, kurie tik turėjo šautuvą ir nors keletą šovinių, visus darbus dirbdavo „parengties stovyje“, t. y. šautuvą pasidėję krūmuose, vagoje ar rugiuose, kad kiekvienu metu galėtų pereiti „į kautynes“. O kautynės būdavo visada rytmetį, nors netrūkdavo ir apyiečiai, net naktimis. Kiekvienas bolševikų žygis į vakarus nuo Avilių arba Kuklių buvo pirmą žinomas mano apylinkės vyrams, nes šie būriai iki mūsų ateidavo. Mūsų vyrai juos sekdamo iš krūmų ir patogiausiu jiems laiku pradėdavo „kautynes“, t. y. pradėdavo apšaudyti savo pripjautų vamzdžių šautuvais. Bolševikų armija didingai atsakydavo savo salvėmis — „zaplau“. Jėgos būdavo visados nelygios, taip pat ir nuostoliai. Mūsų ūkininkų beveik kiekvienas šūvis buvo taiklus ir jų būryje sukeldavo paniką, o anų salvės tesukeldavo vien tik triukšmą. Žinoma, tuo metu didingą bolševikinę armiją pradėdavo siausti miškus ir gaudyti „baltagvardiečius“, tačiau pagauti žmogus savo gimtuose laukuose yra nelengva, ypač dar tarp miškų, kalnelių ir balų. Juos apšaudavo vienoje vietoje, o pavienės kulkos pasitikdavo juos iš kitos. Per kelių valandų kautynes išryškėdavo visiškai naujos jėgos — atžygiuodavo, paprastai atjodavo, jau ir „lietuviškasis vaiskas“ su savo parama, t. y. keliais kulkosvaidžiais. Po Panevėžio kautynių susidurti su „lietuviškuoju vaisku“ šie išalkę bolševikiniai daliniai vengė ir tuojau nerdavo į savo išieties punktus prie Avilių, Vėdarinių ir Kuklių. Antra, jie skai-

tė savo „žygi“ atlikę, nes susidūrė „su didele baltgvardiečių kariuomene“, kurios spaudimo negali atlaikyti mažas dalinėlis...

Mano krašto senosios moterys ir paaugliai taip pat turėjo nustatytus uždavinius. Kiekvieną dieną eidavome grybauti ir uogauti. Ir aš tada nesuprasdavau, kam mes eidavome taip toli nuo namų, jei mūsų pačių ūkyje buvo pati grybų ir uogų karalystė. Ypač man buvo nemieia kartais eiti su savo paaugliais pusbroliais, kurie mane vis tempdavo ir tempdavo tolyn ir tolyn nuo namų. Aš, penkiametis vyras, turėdavau nuklysti kartu su jais apie 6-8 km ir dar aš gal sugrįžti. Pavargdavau. Pasėdėdavome ir vėl eidavome per tuos pačius miškus ir miškelius. Paskui jie mane ant pečių nešdavo. Ir niekaip negalėjau suprasti, kodėl jie kasdieną „paklysta“, kai aš jau penkiametis tuos visus miškus žinau, net ir kurie keliai artimiausi... Tik vėliau supratau, po keliolikos metų, jog savo pusbroliams ir pusseserėms tokiu nuolatinu palydovu buvau tėvo ir savo kelių kaimynų vyrų paskirtas. Su manimi jie gana saugiai galėdavo praeiti pro visas bolševikines sargybas ir nusigauti kur reikia. Anuo metu jokiam sargybiniui nekildavo mintis, kad tas penkiametis vaikalis gali būti iš „baltųjų“ pusės, kad jis čia siųste su kitais atsiųstas.

Visoms kelionėms visi vaikai buvome kaip reikiant paruošti. Pagrindinis dalykas, kad kam nors susisaudžius, mes tuojau krisdavome prie žemės ir grioviais bei grioveliais šliauždavome. Aš tą keliavimo būdą jau buvau kaip reikiant išmokęs, nes jis buvo reikalingas ir mano tėviškės metui (sodyba buvo kalne ir visos „bitės“ geldavo stogą, langus). Ir manęs nebaidydavo jau nei pelkės, nei skruzdės, kurios tokiais atvejais mane labai mėgdavo... Aplamai visos kelionės laimingai baigėsi. „Bitelės“ nugylė tik trejetą žmonių gana plačioje, viso valsčiaus, apylinkėje (čia karių neįskaitau). Man tos „bitelės“ ir nebuvo piktos, nes tik vieną ankstų rytą supašė marškinėlius. Bet kas čia nepaprasto, nes daugiau susidraskęs grįždavau, kad ir iš savo miško... Tik, žinoma, klausiau mamos, kodėl nei iš šio, nei iš to man marš-

kinėliai prakiuro... Tuomet dar buvau permažas tiems dalykams suprasti, o mama tik pradėjo susisaudymų metu daugiau mane saugoti.

Valgėme jau naują duoną. Aš ir mano kaimo vaikai sulipę ant tvorų giedojome, jog duonos yra. Mūsų jau nebeleisdavo nė grybauti į tolimuosius miškus. Kaimynai ir mano tėvas nakvodavo tik lauke ir miškuose. Kaip vėliau sužinojau, tai krūmuose turėjo įsirengę duobes, su lubomis, ir niekam nežinomas... Bet vieną sekmadienio rytą pradėjo suptis pirkios galas. Viena iš moterų mane sugriebė ir meste imetė į bulvių duobę. Mama ar kuri teta įsviedė dar antklodę, nes tebebuvo vos tik su marškinukais. Čia man pasakė, kad „lietuviškas vaiskas bolševikus muša iš arūdių“. Vieną kartą man vaikakai rodė prie miško viename kalne tas „arūdijas“. Mačiau, kad žabais buvo pridengti stori vamzdžiai, bet kad jos taip baisiai „giedotų“, kąd nuo jų giesmių imtų suptis pirkia ir virstų gana tvirtos bulvių duobės lubos... anuo metu man niekas dar nebuvo pasakęs. Tą išgyvenau ir patyriau jau pats. Tačiau visos „giesmės“ netrukus nutilo. Jos kartojosi dar kartą, bet jau iš ašnapus ežerų, ten toli toli, kur jau nė karto ir aš nebuvo „grybauti“ nuėjęs. Moterys leido mane išbėgti į kiemą, tačiau mama vis šluostėsi ašaras. Aš dar nesupratau, ko ji verkia. Juk bolševikai toli, daugiau nebeateis. O ji verkia. Ar jai gaila tų piktų žmonių? Mačiau verkiančias ir kitas moteris.

Visame kaime buvo likę tik seniai ir su vaikais moterys. Ne tik vyrai, bet ir jaunos mergaitės iš nakties buvo dingusios. Vienoje pirkioje tebebuvo pilna kraujo, dar neišdžiūvusio, ant suolų ir stalo. Kraujo patįsusio ir nenuplauto. Moterys kaitė vandenį ir ruošėsi, visos svetimos kaimynės. Prie klėties keli senukai kalė du naujus karstus. Jų neobliavo ir kalė tiesiog iš storų lentų, atplėštų nuo dalies klojimo sienos. Mes vaikai dairėmės ri nieko nebesupratome. Mamo pusbroliai, keliais metais vyresni, nieko paaiškinti negalėjo. Kažkoki kaimynė visiems vaikams padalino po riekę duonos, šviežios ir ruginės. Mes ir duona nebežmokėjome džiaugtis. Jau nelipome ant tvorų, kaip darėme prieš kelias dienas.

(Bus daugiau)



**Naujas JURGIO JANKAUS romanas  
PAKLYDĖ PAUKŠČIAI**

Tai knyga, apie kurią šiuo metu daugiausia kalbama. Nepaprastai įdomus leidinys. I tomo kaina \$2.20, II tomo — \$2.60.

Rašykite šiuo adresu:

GABIJA, 335 UNION AVE., BROOKLYN 11, N. Y.

## MEDINIS ARKLYS

### KNYGA IŠSIUNTINĖTA

Pirmasis šioje šalyje KARIO leidinys Eric Williams pergyvenimų knyga MEDINIS ARKLYS visiems ją užsakiusiems — tiek pavieniams prenumeratoriams, tiek platintojams — jau išsiuntinėta. Kas seniau užsisakęs, dar ligi šiol nebūtų gavęs, malonėkite rašyti tik šiuo vienu adresu: KARYS, 680 Bushwick Ave., Brooklyn 21, N. Y.

Siūsdami prenumeratoriams paraginimus, pasiūlėme su specialia tik KARIO skaitytojams padaryta nuolaida įsigyti šią knygą. Ligi šiol tik mažuma ją tiesioginiai iš mūsų užsisakė. Šiuo kreipiamės į visus prenumeratorius paskubėti su užsakytais. Mes, kurie dirbame prie KARIO žurnalo, ir Jūs, kurie esate jo nuolatiniai skaitytojai, esame lyg viena šeima, tad būkite aktyvūs paremti mūsų geras pastangas. Laukiame!

**TAUPLYKITE PER PASTĄ. SAUGU IR PATOGU. MES APMOKAME PASTO IŠLAIDAS.**

### LIBERTY FEDERAL SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

Philadelphia, Pa.

235 NORTH BROAD STREET  
(Temporary Address)

New Building Under Construction  
at 202-04 North Broad Street  
STATEMENT OF CONDITION  
AS OF DECEMBER 31, 1951

#### ASSETS

First Mortgage Loans .....	\$8,316,834
Improvement Loans .....	25,543
Loans on Savings Accounts .....	82,997
Federal Home Loan Bank Stock .....	175,000
Cash on Hand and in Banks .....	1,112,033
Office Building and Equipment .....	166,666
Parking Lot — 1415 Race Street .....	22,723
Deferred Charges and Other Assets .....	15,791
<b>TOTAL</b> .....	<b>\$9,917,587</b>

#### LIABILITIES

Members' Share Accounts .....	\$8,428,470
Advances—	
Federal Home Loan Bank .....	850,000
Loans in Process .....	55,431
Other Liabilities .....	10,311
Employees' Retirement Reserve .....	22,077
Other Specific Reserves .....	3,520
General Reserves .....	252,278
Surplus .....	547,778
<b>TOTAL</b> .....	<b>\$9,917,587</b>

CHARLES S. CHELEDEN, President

**ŠI LIETUVIŠKA ĮSTAIGA — SAUGIAUSIA VIETA JŪSŲ INDELIAMS.**

KARIO atstovas Brazilijoje yra:

**MELDUTIS LAUPINAITIS,**  
Caixa Postal, 118  
Sao Paulo, Brazil

Prenumeratos atsiteisimo ir kitais žurnalo reikalais prašoma kreiptis į jį.

### AMERIKOS LIETUVIAI ROMANUOSE

**ŠIRDIES RŪMAI** — Tai nepaprastai naujas romanas, kuriame aprašoma viena Amerikos lietuvių šeima, ypač jų dukrelė, kuri vaikščioja su savo gydytoju širdies rūmuose... Knyga turi 450 puslapių, iliustruota, labai gražiai atspausdinta: kaina 4 doleriai.

**SLIUPTARNIAI** — pirmutinė tokia teisinga, atvira, įdomi ir stambi knyga (istorinis romanas) apie Amerikos lietuvių tautinį ir kultūrinį atgimimą, apie jų sunkumus, vargus, kančias ir kovas dėl lietuviybės ir geresnio šviesesnio rytojaus. 652 puslapiai, kieti drobės viršeliai, labai graži spauda; kaina 3 doleriai.

Abidvi knygos sykiu tik už 6 dolerius! Persiuntimo lėšas apmokame. Rašykite: Dr. Alg. Margeris, 3325 So. Halsted St., Chicago 8, Ill.

### ĮSIGYKITE VERTINGUS "LIETUVIŲ DIENŲ" LEIDINIUS

"Lietuvių Tautos Kelias", prof. M. Biržiška, I tomas ..... \$3.00  
"Varpai Skamba", St. Būdavo apysaka ..... \$2.50  
"Žemė", poezijos antologija .... \$4.00  
"Lietuvių Tautos Kelias", M. Biržiška, II tomas (spaudoje).  
"Žinomieji Lietuviai", JAV pasižymėjusių lietuvių biografinis vardynas (spaudoje).

Knygos gaunamos "Kario" redakcijoje, spaudos kioskuose ir leidykloje: "Lietuvių Diena", 9204 S. Broadway, Los Angeles 3, Calif.

*Niekuomet nevėlu išsirašyti daugelio mėgiamą iliustruotą K A R I O žurnalą! Gausite ir pirmuosius šių metų numerius.*

**K A R Y S** — tautinės, krikščioniškos dvasios sparnuotas žodis, tai visų laikų lietuvių karių gyvenimo, kovų ir darbo tikrasis veidrodis; tai mūsų tradicinis vieningos kovos organas su visais Lietuvos priešais nuo 1919 metų.

**K A R Y S** — visiems mūsų kariams JAV armijoje! Žūtbutinės kovos akivaizdoje — šiandien visi esame Lietuvos laisvės kariai.

*Prenumerata (4 dol.) ar jos dalį kviečiame siųsti: K A R Y S, 680 Bushwick Ave., Brooklyn 21, N. Y.*



### Winter Garden Tavern, Inc.

Puikus baras, restoranas ir didelė salė susirinkimams, vestuvėms ir kitokiems sociališkiems pobūviams

SAVININKAS

## VYTAUTAS BELECKAS

1883 Madison Street, Brooklyn 27, N. Y.  
(Prie Forest Ave. stoties) (Ridgewood)

Tel.: EV 2-9586

VISI KVIEČIAMI ATsilANKYTI

KVIEČIAME UŽSISAKYTI  
plačiausiai Amerikoje skaitomą laikraštį

## “DARBININKA”

Išaina du kartus savaitėje

“DARBININKAS” buria aplink save daug bendradarbių. Visuose pasaulio kraštuose turi savo korespondentus ir yra geriausiai informuotas lietuvių laikraštis.

Prenumeratos kaina metams:

JAV .....	\$5.00
Brooklyn, N. Y. ....	\$5.50
Kanadoje .....	\$5.50
Užsienyje .....	\$5.50
Pusmečiui .....	\$3.00

“Darbininkas” susipažinimui siunčiamas  
2 savaites nemokamai

ADRESAS:

“DARBININKAS”  
680 Bushwick Ave., Brooklyn 21, N. Y.

# LIETUVIŲ DIENOS

MODERNIŠKAS ILIUSTRUOTAS  
MAGAZINAS

Kiekvienas lietuvis turėtų jį skaityti.  
Metinė pren. \$3.00. Adresas:

9204 S. Broadway, L. A. 3. Calif.

Apsžiūrėk ir  
Taupyk  
Saugiai!

Standard Moka  
Aukštesnį  
Dividendą!



STANDARD FEDERAL  
yra stipriausia taupymo įstaiga Amerikoje

TURTAS ..... virš \$31,000,000  
ATSARGOS FONDAS „ \$ 3,000,000

## STANDARD FEDERAL SAVINGS

AND LOAN ASSOCIATION OF CHICAGO

4192 Archer Avenue, Kampas Sacramento Ave.  
Telefonas: VIRginia 7-1141

JUSTIN MACKIEWICH, prezidentas

Ištaigos valandos: Kasdien nuo 9-tos ryto iki  
4 val. po pietų, Ketvirtadieniais  
nuo 9-tos val. ryto iki  
8 val. vakaro, Trečiadieniais  
visai neatidaroma.

Technikos darbuotojų nepriklausomas populiarus  
mėnesinis laikraštis

## TECHNIKOS ŽODIS

JAV ir užs. metams 2 doleriai. pusmečiui — 1 doleris  
ADM. adresas: K. Bertulis, 1616 So. Christiana Avenue,  
Chicago 23, ILL., U. S. A.

Leidžia: Amerikos Liet. Inž. ir Arch. Sąjunga.

## Skaitykite ir platinkite “TĖVŲ KELIĄ”!

Venecuelos lietuvių mėnesinis žurnalas  
Rašyti: Revista Catolica Para Lituanos,  
Aportado 369,  
CARACAS—VENEZUELA

## NEPRIKLAUSOMA LIETUVA

yra bendruomeninis visų Kanados lietuvių  
laikraštis, nežiūrint jų politinių, religinių  
ir kitokių nusistatymų, todėl ypač bran-  
gina visų lietuvių talką, nes tik tai bendro-  
mis jėgomis galima pasiekti visiems rū-  
pimų ir brangių tikslų.

NEPR. LIETUVOS kaina metams \$4.—  
7722 George St., Montreal 32, P. Q. Canada



## Planingas taupymas moka gerus dividendus

Kiekvienas žmogus turėtų atliekamus nuo pragyvenimo pinigus taupyti kas savaitę. Taupyti reikia: senatvei, vaikų mokslui, išgijimui namo, automobilio, atostogoms, vestuvėms, krikštynoms ir kitiems reikalams. Kas turi susitaupęs pinigų, tas jaučiasi saugesnis ir laimingesnis. Pradėk taupyti šiandien.

## MUTUAL FEDERAL SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

Chartered and Supervised by the United States Government

2202 W. Cermak Rd., Chicago 8, Illinois  
Tel. Virginia 7-7747

JOHN J. KAZANAUSKAS, Pres.

## ALBINAS BENIULIS

ATLIEKA PERKRAUSTYMUS  
ir įvairių daiktų pervežimus.

Taip pat persiunčiame į užsienį įvairaus maisto pakietelius.

Kreiptis:

2554 SO. HALSTED ST. CHICAGO, ILL.  
Tel. DANUBE 6-3245

## LIŪDESIO VALANDOJ

šaukite:

## MAŽEIKA & EVANS LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI

6845 So. Western Ave. Chicago, Ill.  
REpublic 7-8600—7-8601

Air Conditioned kopyčia -:- Automobiliams vieta

Tiems, kurie gyvena kitose miesto dalyse,  
gausime kopyčią arčiau jūsų namų.

## JONAS BUDRIKAS

Jaukus lietuviškas restoranas ir valgykla, biliardas ir stalo tenisas. Įvairūs gėrimai, šalti ir šilti užkandžiai. Tremtinių mėgstamiausia vieta. Erdvi salė įvairiems parengimams.



1442 SO. 49-TH CT., CICERO 50, ILL.  
TEL. TOWNHALL 3-9472

## MARGUTIS

SENIAUSIAS IR GAUSIAI ILIUSTRUOTAS  
LIETUVIŠKOS MINTIES ŽURNALAS

MARGUTIS įsteigtas komp. A. Vanagaičio

Prenumeratos kaina metams \$3.00  
Susipažinimui siunčiamas dovanai

6755 S. Western Ave., Chicago 36, Ill.

## Antanas M. Phillips

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIUS

3307 S. LITUANICA AVE., Chicago, Ill.  
Tel. YAARDS 7-3401

## LAIDOTUVIŲ DIREKTORIUS

6812 SO. WESTERN AVE., CHICAGO, ILL.

Telefonas Grovehill 6-0142

1410 SO. 50th AVE., CICERO, ILL.

Telefonas TownHall 3-2109

KOPLYČIOS VISOSE MIESTO DALYSE

ANTHONY B. PETKUS

## LIETUVIŲ AUDITORIJA

Populiariausia Chicagos lietuvių parengimų ir užėigos vieta, administruojama: J. Akelio, ir J. Malioriaus. Čia yra didžioji salė koncertams - baliams ir dvi mažesnės salės susirinkimams, šeimyniniams ir kt. parengimams. Viena mažųjų svetainių naujai išdekoruota lietuviškam stiliuje dail. Vl. Vijeikio. Čia šeštadieniais ir sekmadieniais prie jaukios muzikos galima puikiai praleisti vakarus pas savuosius.

3133 SO. HALSTED ST., CHICAGO, ILL.

Telefonas: Victory 2-6172